

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ
เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

นางจิรณะ ดวงภูเมฆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

MTX 126652

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2561

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุมัติวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง : การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่น
ในตนเองของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัย : นางจิระระ ดวงภูเมฆ

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ท.ดร.ฉันทวิชช์ จันทร์ชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนิท ตีเมืองชัย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง)

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคคุณทรง)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง)

กรรมการ

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง : การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่น
ในตนเองของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัย : นางจิระนะ ดวงภูเมฆ

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ท.ดร.ณัฐชัย จันทชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนิท ติเมืองชัย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า ส้อมในเมือง)

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคคุณทรง)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง)

กรรมการ

ชื่อเรื่อง	: การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
ผู้วิจัย	: นางจิรณะ ดวงภูเมฆ
ปริญญา	: ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการเรียนการสอน) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา	: รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคุณทรง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง
ปีการศึกษา	: 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) หาดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ และ 3) เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 16 แผน และแบบสังเกตพฤติกรรมการความเชื่อมั่นในตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 84.72/85.18 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 0.6335 3) นักเรียนปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ความเชื่อมั่นในตนเอง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : Developing of story-telling activity with role-playing in order to enhance the early childhood's self-confidence

Author : Miss. Jeerana Duangphoomek

Degree : Master of Education (Mathematics Education)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisors : Assoc.Prof. Dr.Thatsanee Nakunsong
Assist.prof. Dr.Phoosit Buntongturng

Year : 2017

ABSTRACT

The objectives of this research were to : 1) develop the story-telling activity with role-playing in order to enhance the early childhood's self-confidence based on 80/80 efficiency 2) find out the effectiveness index of the plan of managing experience by story-telling activity with role-playing and 3) compare the early childhood's self-confidences between before and after managing the experience. Nine early childhood students of Baan Dongkeng Donhan school were set as target group. The data collecting tools were sixteen plans of managing experience by story-telling activity with role-playing and the observation form on self-confidences. The statistics used in this study were: mean, standard deviation, and t-test (dependent samples)

The research found that : 1) The efficiency of the plan of managing experience by story-telling activity with role-playing was 84.72/85.18 that was higher than the criteria of 80/80. 2) The effectiveness index of the plan of managing experience by story-telling activity with role-playing was 0.6335. 3) Self-confidences of the target group after managing the experience was statistically higher than before at .01 level of significance.

Keywords : story-telling activity with role-playing in order self-confidence

Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคคุณทรง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองถึง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง ประธานกรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นางเอี่ยมพร ต้นทนะเทวินทร์ นางวงเดือน นิสัยนค์ และ นายสมชาย รบไพรี ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกท่าน ที่ให้ความรู้ ด้วยดีตลอดระยะเวลาของการศึกษาในมหาวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณครูผู้สอน โรงเรียนบ้านท่าสองคอนและ โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหันสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อหาประสิทธิภาพ และให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ - คุณแม่ รวมทั้งบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย จนประสบความสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

นางจิระระ ดวงภูเมฆ

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546	6
2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง	10
2.3 ความหมายของนิทาน	16
2.4 การแสดงบทบาทสมมติ	27
2.5 ประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผล	40
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	47

หัวข้อ	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
3.1 กลุ่มเป้าหมาย	48
3.2 แบบแผนการวิจัย	48
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	49
3.4 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	49
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	52
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิจัย	55
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4.2 ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย	60
5.2 สมมติฐานการวิจัย	60
5.3 สรุปผลการวิจัย	60
5.3 อภิปรายผลการวิจัย	61
5.3 ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ	71
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	90
ประวัติผู้วิจัย	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ	56
4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ	57
4.3 ดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรม การเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ	58
4.4 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนปฐมวัย	58
4.5 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนปฐมวัย	59

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นแห่งชีวิตและการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เด็กในวัยนี้จะรับรู้และจดจำได้ดี มักสนใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ชอบซักถามและต้องการคำตอบจากผู้ใหญ่ แต่ความเข้าใจยังมีจำกัดเนื่องจากว่ายังไม่มีความรู้มากพอ และเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม ยังคิดได้เพียงแง่มุมมองเดียวไม่สามารถคิดย้อนกลับไปกลับมาเหมือนผู้ใหญ่ได้ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, น. 9) ได้ให้แนวคิดไว้ว่าการจัดการศึกษา ควรเริ่มต้นในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญมากในการวางรากฐานบุคลิกภาพมนุษย์ และในปัจจุบันนี้มีผลการศึกษาค้นคว้ามากมายที่สนับสนุนและบ่งชี้ว่าการพัฒนาคุณภาพของประชากร จำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเด็กวัยนี้ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เพราะช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวิกฤตของมนุษย์ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

การพัฒนาของเด็กปฐมวัย ในยุคสังคมปัจจุบันนอกเหนือจากภาษาแล้ว ยังมีคุณลักษณะที่แสดงถึงการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปต้องอาศัยการกล้าคิดกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญต่ออุปสรรค ความยากลำบาก ตลอดจนการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้ มีคุณค่าและเป็นประโยชน์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างยิ่งที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไปความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นสิ่งที่แสดงว่า บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความหมายต่อสังคม ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง ก็จะไม่เฉยเมยต่อภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคมของตน แต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง ดังนั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตนและความอยู่รอดของสังคม และความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จ ในการทำสิ่งต่าง ๆ มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวและเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และด้วยความรู้สึกที่มั่นคง

กิจกรรมการเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เป็นที่ชื่นชอบของเด็กและผู้ใหญ่นิทานบางเรื่องเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องต่อกันมาเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และเนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเหล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก เมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้

คุณค่าของนิทานคือสนองความต้องการตามธรรมชาติ ผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็ก ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ส่งเสริมการกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกันเข้าใจซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, น. 137) จากการศึกษาพบว่านิทานทำให้เด็กฉลาดได้ กิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเด็กและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็กและเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้แก่เด็กซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547, น. 32) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัย เป็นสื่อที่ใช้ในการสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ ทำให้เด็กซึมซับและรับความรู้ไว้ สอดคล้องกับ สมควร ผาวงษา (2553, น. 45) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กทุกวัย เด็กสามารถพัฒนาด้านสติปัญญา อารมณ์ ภาษา สังคม บุคลิกภาพ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ได้ โดยใช้นิทานเป็นสื่อในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และจารุณี ศรีเผือก (2554, น. 18) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานช่วยในการพัฒนาทักษะภาษา ทักษะการฟัง รู้จักอย่างมีสมาธิ ช่วยให้เกิดความรู้ด้านภาษา และการใช้สายตาสื่อความหมาย นิทานยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของการดำเนินชีวิตของบุคคลที่มีอยู่ในสังคม ในด้านการมีคุณธรรมความดีงาม ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะซึมซับลงไป ในจิตใจของเด็ก จนเป็นลักษณะบุคลิกประจำตัวของบุคคลนั้น

โรงเรียนบ้านดงเค็งดอนหัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามและค่านิยมที่พึงประสงค์ จากการประเมินพัฒนาการของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงเค็งดอนหัน ปีการศึกษา 2557 พบว่าผลการพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ข้อ 3 มีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ระดับควรเสริม นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะด้านการแสดงออก ด้านความภาคภูมิใจ (โรงเรียนบ้านดงเค็งดอนหัน, 2558) ส่งผลกระทบให้ทำกิจกรรมและผลการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัญหาต้องรีบแก้ไขโดยเร่งด่วน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำเอากิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมาพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 คำถามการวิจัย

กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติจะสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้หรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่น ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.3.2 เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

1.3.3 เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

1.4 สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงเค็งดอนหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 9 คน

1.5.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.5.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

1.5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง 3 ด้าน คือ

1.5.2.3 ด้านการแสดงออก

1.5.2.4 ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

1.5.2.5 ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

1.5.3 กรอบเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่กิจกรรมการเล่านิทานด้วยการแสดงบทบาทสมมติสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ 4 สาระดังนี้

1.5.3.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

1.5.3.2 บุคคลและสถานที่สำคัญ

1.5.3.3 ธรรมชาติรอบตัว

1.5.3.4 สิ่งต่างๆรอบตัว

1.5.4 ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในระยะเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วันวันละ 30 นาที

1.5.5 สถานที่วิจัย โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

“เด็กปฐมวัย” หมายถึง เด็กชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

“ความเชื่อมั่นในตนเอง” หมายถึง บุคลิกภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคคลในการกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและความภาคภูมิใจ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

“การกล้าแสดงออก” หมายถึง การกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถามกล้าตัดสินใจ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ไม่ประหม่าเงินอาย มองหน้าและสบตากับครูหรือผู้อื่นเมื่อมีการสนทนากัน หรืออาสาที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู

“ความภาคภูมิใจในตนเอง” หมายถึง ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง แสดงความชื่นชมและยอมรับในผลงานของตนเอง การเปิดเผยผลงานของตนต่อกลุ่ม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรม

“การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม” หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูด้วยความสนใจ ให้ความช่วยเหลือ และยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

“การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ” หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ แบบไม่ต้องเตรียมบทบาทมาให้ผู้เรียนล่วงหน้า เพื่อให้

ผู้เรียนได้แสดงตอบโต้ในสภาพการณ์อย่างอิสระตามความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนเอง มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การสนทนา การทำท่าทางการใช้คำถาม และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ในการปฏิบัติตัวระหว่าง ฟังนิทาน

2. ขั้นปฏิบัติการ ครูแนะนำกิจกรรมประกอบนิทานที่เด็กจะได้มีส่วนร่วม ในการแสดงท่าทางประกอบเนื้อหาสาระของนิทานแต่ละเรื่อง

3. ขั้นสรุป ครูให้เด็กทั้งชั้นร่วมกันสรุปเรื่องที่ได้จากเนื้อหานิทานที่เด็กจะต้องนำไปปฏิบัติ “ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ” หมายถึง คำที่ใช้พิจารณาว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

“80 ตัวแรก” หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

“80 ตัวหลัง” หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

“ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.)” หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของการประเมินหลังเรียนกับก่อนเรียน

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.7.1 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องในการนำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะนิสัย ด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.7.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์รูปแบบอื่น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง
3. การเล่นิทาน
4. การแสดงบทบาทสมมติ
5. ประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ, 2546, น. 1- 2) ได้ระบุถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทย ให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ มีนักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญได้ค้นคว้าวิจัยและพบว่าพัฒนาการทุกๆด้านของบุคคลล้วนมีรากฐานมาจากการพัฒนาในวัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงอายุ 0 – 5 ปี

2.1.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2.1.2 จุดมุ่งหมายการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

- 2.1.2.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
- 2.1.2.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 2.1.2.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 2.1.2.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 2.1.2.5 ชุมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 2.1.2.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 2.1.2.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 2.1.2.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมใน

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- 2.1.2.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 2.1.2.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 2.1.2.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 2.1.2.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

2.1.3 มาตรฐานและตัวบ่งชี้

ในการวิจัยนี้ผู้ทดลองเลือกมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมที่ต้องการวัด ดังนี้

- มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- ตัวบ่งชี้ มฐ.3/1 แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์
- มฐ.3/2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- ตัวบ่งชี้ มฐ.4/2 ซื่อสัตย์สุจริตและยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น
- มฐ.4/3 มีความเมตตา กรุณา และช่วยเหลือแบ่งปัน
- มาตรฐานที่ 6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- ตัวบ่งชี้ มฐ.6/1 ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

มฐ.6/2 ระมัดระวัง และดูแลตนเองให้ปลอดภัย

มฐ.6/3 ปฏิบัติตามข้อตกลง

มาตรฐานที่ 7 รัชัษธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้ มฐ.7/2 อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

มฐ.7/3 อนุรักษ์ความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ มฐ.8/1 เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

มฐ.8/2 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.1.4 การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดในรูปของกิจกรรม
บูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะคุณธรรม จริยธรรม
รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาโดยมีแนวทางการจัด
ประสบการณ์ ดังนี้

2.1.4.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ
และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.1.4.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ คือ เด็กได้
ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิด
แก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.1.4.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบการบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการ
เรียนรู้

2.1.4.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและ
นำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.1.4.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือใน
ลักษณะต่าง ๆ กัน

2.1.4.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย
และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.1.4.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.1.4.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.1.4.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

2.1.4.10 จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

2.1.5 การประเมินพัฒนาการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ, 2546, น. 43) ได้ระบุถึงการประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญาของเด็กโดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง และวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรมีหลักดังนี้

2.1.5.1 ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก

2.1.5.2 สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

2.1.5.3 ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกลงมือและจดบันทึกไว้เป็น

หลักฐาน

2.1.5.4 ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบสำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กที่มีอายุ 3 – 5 ปี ได้แก่ การสังเกตการบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างเป็นระบบ

2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

กรมวิชาการ (2537, น. 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้คนเราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ช่วยให้คนเรามีความเป็นตัวของตัวเองกล้าคิดกล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมีความสุขในการดำรงชีวิต

อุษณีย์ โพธิ์สุข (2542, น. 57) กล่าวว่า ความเชื่อในตนเอง หมายถึง ความมั่นใจ หรือความกล้าของบุคคลที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ได้ตามที่ตนได้ตั้งใจไว้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคก็ยังไม่ทำให้เกิดความย่อท้อ ยังคงสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไป โดยมีความมั่นใจว่าตนสามารถที่จะกระทำสิ่งนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความถูกต้อง

Smith (1961, p. 185) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความพึงพอใจในตนเอง ความภูมิใจในตนเองหรือการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีในบุคคลมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธาน ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุให้รู้สึกว่ามีค่า ไม่เหมาะสม และไม่พึงพอใจในตนเอง อันหมายถึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นและชอบพึ่งพาผู้อื่น

ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์ (2545, น. 127) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวเรา โดยจะทำหน้าที่กำกับความคิดและความรู้สึกของเราในปัญหาต่าง ๆ และจะแสดงออกมาในลักษณะของพฤติกรรมที่ปรากฏต่อบุคคลภายนอก ซึ่งก็คือสิ่งที่เรียกกันว่าบุคลิกภาพ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคคลในการกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ มีความเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งจัดการแก้ปัญหาและปรับตัวอยู่ในสังคมด้วยความรู้สึกที่มั่นคง และมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและความภาคภูมิใจ

2.2.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

สมัย เทียนคุณ (2527, น. 127) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองทำให้บุคคลมีชีวิตจิตใจ มีกำลังใจทำตามแผนการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ เพราะบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกข่มขู่จากคนอื่น ไม่ยุ่งยากใจทำให้มี

ความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยามของผู้อื่นได้ด้วยลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์แล้ว

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2536, น. 67) กล่าวว่า กว่าเด็กแต่ละคนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เขาต้องผ่านประสบการณ์ล้มเหลวมานับครั้งไม่ถ้วน เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะไม่ยอมให้ความล้มเหลวมาหยุดยั้งความต้องการเรียนรู้ใหม่ของเขา

ปราโมทย์ เขียมสวัสดิ์ (2539, น. 40) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะกล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อประสบกับปัญหาต่าง ๆ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนเอง สามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน ยอมรับสถานการณ์ใหม่ และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี ซึ่งเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็ก

นันทกา ปริคาศักดิ์ (2542, น. 15) กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปต้องอาศัยการคิดกล้าแสดงออกกล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญต่ออุปสรรค ความยากลำบาก ตลอดจนการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้มีคุณค่า และเป็นประโยชน์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง ที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไป

Maslow (1970, p. 411) ได้กล่าวไว้ว่า ทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ จะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถและมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางจะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อยหรือเสียความภาคภูมิใจในตนเองได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างยิ่งควรเสริมสร้างให้เกิดกับทุกคน เพราะจะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นมีความกล้าคิด กล้าพูด กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Psychosocial Stage of Development)

อีริกสัน มีความเห็นว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นได้เนื่องจากการที่คนมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมและแต่ละขั้นจะมีช่วงวิกฤตสำหรับที่จะพัฒนาการเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะในชีวิต ถ้าในช่วงชีวิตใดพัฒนาการเป็นไปด้วยดี มีลักษณะทางบวกมากกว่าทางลบ พัฒนาการทาง

บุคลิกภาพก็จะเป็นไปในทางที่ดี ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมจะสามารถเผชิญปัญหาหรือแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าในช่วงชีวิตใดการพัฒนาเป็นไปในทางลบมากกว่า ผู้นั้นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัว และอิริคสันชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลที่แต่ละชั้นมีต่อกัน โดยที่พัฒนาการในชั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากชั้นก่อนนั้น สำหรับเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการอยู่ระหว่างชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 3 จึงขอกล่าวเฉพาะพัฒนาการทั้ง 3 ชั้น ดังนี้

1) ความไว้วางใจ-ความไม่ไว้วางใจ (0-1 ปี)

วัยนี้เป็นวัยที่เด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ยังต้องคอยพึ่งพาคนอื่น โดยเฉพาะพ่อแม่ ดังนั้นขั้นนี้เป็นขั้นที่เด็กพัฒนาความไว้วางใจใจ ความไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น ประสบการณ์ในช่วงนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา “ความไว้วางใจ” ในวัยต่อมาซึ่งสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึงคือ สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ ลูก ในช่วงนี้ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม ประกอบกับความรักใคร่ผูกพันที่เป็นไปอย่างอบอุ่น ย่อมทำให้เด็กคิดว่าโลกนี้ปลอดภัย โลกนี้น่าอยู่ สามารถที่จะไว้วางใจผู้อื่นได้ ในทางตรงข้ามถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม ไม่มีความคงเส้นคงวา เด็กจะคิดว่าโลกนี้เต็มไปด้วยอันตราย ไม่ไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นต่อไป

อิริคสัน กล่าวว่า “พัฒนาการของความไว้วางใจ จะเป็นรากฐานของความเป็นตัวของตัวเอง”

2) ความเป็นตัวของตัวเอง - ความมั่นใจในตัวเอง (2-3 ปี)

ถ้าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจในสิ่งที่เด็กทำได้ตามความสามารถและวิธีการของเด็กแต่ละคนแล้ว ก็จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถ พึ่งตนเองและนำตนเองได้ ตลอดจนการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นว่าเขาสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้เอง ถ้าพ่อแม่ไม่มีความอดทนไม่ให้โอกาสเด็กหรือทำสิ่งต่าง ๆ แทนเด็กเสียหมด เด็กจะเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความสามารถของตน ในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3) ความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกลึกซึ้ง (4-5 ปี)

เด็กมีความสามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ภาษา ซึ่งจะไปสนับสนุนขั้นความเป็นตัวของตัวเองในแง่ของการดำเนินการ การวางแผนและริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าเด็กได้รับอิสระในการที่จะคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ และถ้าพ่อแม่หรือครูมีเวลาให้กับเด็กในการตอบคำถาม ไม่ดุหรือตบตบเพราะเมื่อรำคาญก็ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีแนวโน้มที่จะค้นคว้าศึกษา ตำรวจ อันตรายสำหรับขั้นนี้ก็คือความรู้สึกลึกซึ้งว่าตนเองไม่มีความสามารถในการทำสิ่งใหม่ ๆ

เด็กรู้สึกว่าคุณใหญ่เข้มงวด ไม่ได้รับโอกาสในการซักถามสิ่งที่น่าสนใจ อยากรู้ การกระทำของตนเองเป็นสิ่งที่ก่อความ ทำให้ผู้ใหญ่รำคาญใจ พูดถึงใดก็เป็นเรื่องไร้สาระ เด็กจะรู้สึกผิดในการที่จะคิดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กจะรู้สึกว่าตนมีความผิด (พรณี ช.เจนจิต, 2538, 68-70, อ้างถึงใน Erikson, 1975)

2.2.3.2 ทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Gratification)

แนวคิดของ มาสโลว์ เห็นว่า มนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น มาสโลว์ จึงได้จัดความต้องการของมนุษย์เป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากความต้องการขั้นต่ำสุดขึ้นไปหาความต้องการขั้นสูงสุด ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการที่ถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ซึ่งได้แก่ ความต้องการด้านอาหาร น้ำ อากาศ การหลับนอน การขับถ่าย ฯลฯ ถ้าความต้องการขั้นต่าง ๆ ดังกล่าวขาดหมดทุกอย่าง ตั้งแต่อาหาร ความปลอดภัย ความรัก การตระหนักในความสามารถของตนเอง สิ่งที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมมากที่สุด คือ ความต้องการอาหาร ทรายไคที่เรายังมีความหิว ทรายนั้นเราก็คงจะไม่มีความต้องการในเรื่องอื่น เช่น คนที่กำลังมีความหิวจะทำได้แม้แต่การฉกชิงวิ่งราว ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าทำแล้ว ถ้าตำรวจจับได้จะมีอะไรเกิดขึ้น หรือการที่เด็กในห้องเรียนเกิดความหิวยอมไม่มีจิตใจที่จะมาให้ความสนใจกับบทเรียนของครู แม้ว่าครูผู้นั้นจะได้เตรียมการสอนมาอย่างดีแล้วก็ตาม

2) ความต้องการความปลอดภัย ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์ก็จะมีความต้องการในเรื่องอื่นต่อไปอีก คือ ความต้องการความปลอดภัย ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่น ความต้องการการคุ้มครองปกป้อง ความรู้สึกที่ปลอดภัยจากการคุกคาม ปลอดภัยจากความวิตกกังวล ความต้องการที่จะอยู่ในระเบียบ ความต้องการกฎหมายคุ้มครอง ตลอดจนต้องการความแข็งแกร่งของผู้คุ้มครอง

ในกรณีของเด็กนักเรียน เด็กทุกคนจะต้องไปโรงเรียน แต่เด็กจะไม่อยากไปโรงเรียน ถ้ารู้สึกห้องเรียนมีไข้ที่ปลอดภัย เด็กจะหนีไปอยู่ที่อื่นซึ่งเด็กคิดว่ามีความปลอดภัยมากกว่า ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่ต้องการความปลอดภัยทั้งสิ้น

3) ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ ถ้าความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ คนก็จะมีความต้องการในเรื่องความรัก และความเป็นเจ้าของขึ้นมากอีก คนทุกคนต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนเองจะต้องเกี่ยวข้องกับ ไม่มีใครทนได้ถ้ารู้สึกว่าไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม มนุษย์ทุกคนอยากได้รับความรักจากคนอื่น อยากได้เป็นเจ้าของของคนอื่น และในขณะที่เดียวกันก็อยากให้คุณเป็นที่ยรักและเป็นของใครสักคน

4) ความต้องการจะเป็นที่ยอมรับ และได้รับการยกย่องเป็นความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่าทั้งในสายตาตนเองและในสายตาของผู้อื่น คนที่ยอมรับนับถือในตนเองมองเห็นคุณค่าและความสามารถในตนเองนั้นมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย คนประเภทนี้จะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้ความร่วมมือและเป็นมิตร จะเป็นคนที่มีลักษณะยอมรับผู้อื่น เห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวผู้อื่นเช่นเดียวกับที่มีต่อตนเอง ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่สร้างสัมพันธภาพได้ดี เพราะไม่มีลักษณะข่มขู่ลักษณะที่สองเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีความรู้สึกไม่ใคร่มั่นคงปลอดภัย ดังนั้นจะเป็นคนที่มีลักษณะค่อนข้างมั่นใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองฝ่ายเดียว โดยที่ไม่ใคร่ยอมรับหรือเห็นคุณค่าในตัวผู้อื่น เป็นคนที่สร้างสัมพันธภาพได้น้อยกว่าพวกแรก

5) ความต้องการที่ตระหนักในความสามารถของตนเองหรือรู้จักตนเอง เมื่อความต้องการต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง 4 ชั้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์จะมีความต้องการที่จะรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่ตนเองเป็นอยู่ เข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตนเอง โดยไม่มีการปกป้องและบิดเบือน พร้อมทั้งจะเปิดเผยตนเอง พิจารณาตนเองอย่างใจเป็นธรรม ยอมรับได้ทั้งในส่วนที่เป็นข้อบกพร่องของตนเอง เป็นความต้องการที่คนแต่ละคนต้องการที่จะเป็นคนชนิดที่เราเป็นไปได้ในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป., น. 32-33)

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าความรักใคร่ผูกพันที่เป็นไปอย่างอบอุ่น ย่อมทำให้เด็กคิดว่าโลกนี้ปลอดภัย โลกนี้น่าอยู่ และจะพัฒนาไปสู่ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นรากฐานของความของความเป็นตัวของตัวเอง ก่อให้เกิดความคิดริเริ่ม ความเชื่อมั่น ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในตนเองต่อไป

2.2.4 องค์ประกอบของความเชื่อมั่นในตนเอง

กรมวิชาการ (2537, น. 1) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรม 3 ลักษณะดังนี้

1. การกล้าแสดงออก คือ การกล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าถาม กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ไม่ประหม่า เินอาย
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูด้วยความสนใจ ให้ความช่วยเหลือ ยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
3. ความภาคภูมิใจในตนเอง คือ ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง แสดงการชื่นชม และการยอมรับการกระทำของตนเอง การเปิดเผยผลงานของตนต่อกลุ่ม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จจากการทำกิจกรรม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (นงลักษณ์ เกตุการณ์, 2551, น. 45, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526, น. 34-40) กล่าวว่าพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความเชื่อมั่นในตนเอง มี 4 ลักษณะดังนี้

1. การกล้าแสดงออก คือ กล้าพูด กล้ากระทำ กล้าแสดงความสามารถและกล้ายอมรับผิด
2. การพึ่งตนเอง คือ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง
3. การเป็นตัวของตัวเอง คือ การมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่มีเหตุผล
4. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม คือ การมีมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่น รู้จักช่วยเหลือให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ ยอมรับสถานการณ์ใหม่ ๆ

ชนกนาถ จริตชื้อ (2549, น. 182-183) กล่าวว่า พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย

1. การกล้าแสดงออก หมายถึง กล้าพูด กล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ การแสดงออกทางท่าทาง และการกระทำอย่างมีเหตุผลในการปฏิบัติกิจกรรม
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หมายถึง การยอมรับและปฏิบัติตามระบบของกลุ่มเช่น การเล่นหรือทำกิจกรรมโดยปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน
3. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง ยอมรับและเปิดเผยการกระทำของตนเอง ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วยพฤติกรรม 3 ลักษณะ ได้แก่ การกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเองและการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

2.2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2.5.1 สภาพแวดล้อม เด็กปฐมวัย เป็นช่วงที่เด็กมีความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีความอยากรู้ อยากรูเห็น ชอบทำตามหรือชอบเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและมองโลกในแง่ดี ถ้าสภาพแวดล้อมทำให้เด็กขาดความสุข เด็กจะมีความเครียด เกิดความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ร้าย ดังนั้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่บ้านสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี

2.2.5.2 การปลูกฝังบุคลิกภาพ การปลูกฝังบุคลิกภาพในวัยเด็ก ถือว่าบุคลิกภาพของเด็กที่จะถูกวางพื้นฐานไว้ตั้งแต่ ช่วง 6 ปีแรก ของชีวิต การอบรมและการกระทำตัวเป็นตัวอย่างให้แก่เด็ก

เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กจะเลียนแบบบิดามารดาผู้ใกล้ชิด นอกจากนั้นการที่เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ ก็ต่อเมื่อได้รับความรักความสนใจจากพ่อแม่โดยการให้อิสระแก่เด็ก ขอมตามใจเด็ก พอสมควร ขอมรับความคิดของเด็ก โดยเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้น ก็มีสาเหตุมาจากพ่อแม่ที่ควบคุมเด็กให้ปฏิบัติในกรอบที่พ่อแม่วางไว้ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหา ก็ไม่สามารถตัดสินใจได้ เพราะไม่เคยได้ฝึกการคิดแก้ปัญหามาก่อน เด็กที่มาจากบ้านที่เป็นประชาธิปไตย มีบรรยากาศอบอุ่น มีอิสรภาพ มีการสนทนาระหว่างพ่อแม่ลูก มีการถกเถียงและเปลี่ยนความคิดเห็นในการตัดสินใจ เด็กพวกนี้มักจะมีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นผู้นำกลุ่ม เปิดเผย ำรง ส่วนเด็กที่มาจากบ้านที่อบรมเลี้ยงดูแบบบังคับ จะเป็นเด็กที่เงียบขรึม เก็บตัว ขี้อาย ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกระตือรือร้น และไม่มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใดในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก นอกจากครอบครัวจะมีบทบาทในเรื่องนี้แล้ว โรงเรียนหรือครูก็มีส่วนส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กได้เช่นกัน เพราะในบรรยากาศ การเรียนการสอนถ้าครูสร้างความสุข สนุกสนานในการเรียน ด้วยการพูดคุยกับเด็กอย่างแสดงความเป็นมิตรให้โอกาสเด็กในการพูด การแสดงออก ขอมรับความแตกต่างของเด็ก ให้โอกาสเด็กแต่ละคนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนั้น ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก โดยเริ่มมาจากครอบครัวเป็นอันดับแรก แล้วจากนั้นเมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็จะเข้าโรงเรียนและเข้าไปอยู่ในสังคมที่กว้างขึ้นเรื่อย ๆ อันมีผลให้เด็กมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับนั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองหรือบั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองให้น้อยลงได้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพยายามสร้างประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้แก่เด็กที่กำลังเจริญเติบโตขึ้นในสังคม และพึงระลึกไว้เสมอว่า การเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กนั้นย่อมเป็นหลักประกันถึงคุณภาพของประเทศชาติที่จะพัฒนาไปในอนาคตด้วย

2.3 การเล่นนิทาน

2.3.1 ความหมายของนิทาน

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2535, น. 8) ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่อง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน แฝงคำสอนจรรยาในชีวิต เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ที่ฟัง

กรีก ยู้นพันธ์ (2539, น. 16) ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อ ๆ กันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีเนื้อหาที่เล่าเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณงามความดีเพื่อปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดีและเป็นตัวอย่างแก่สังคม

กรूरักษ์ ภิรมย์รัชย์ (2540, น. 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาโดยวัตถุประสงค์ เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ความคิดหรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟังพร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

วันเนา ยูเด็น (2542) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ ชีวิตเรื่องราวในนิทานแท้ที่จริงเป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อฟัง อ่าน เพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

วารุ เฟิงส์วีสดี (2542, น. 138) ได้กล่าวว่า นิทานและการเล่าเรื่อง หมายถึงเรื่องราวที่เล่าต่อๆ กันมาเป็นเวลานาน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้ เพื่อเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และบางครั้งก็สอดแทรกคติและคุณธรรม เพื่อสอนใจลงไปด้วย ในระหว่างการเล่าเรื่องให้เด็กฟัง อาจมีการสนทนาโต้ตอบ อภิปราย ชักถาม แสดงข้อคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวก็ได้ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่านิทาน

สันหพัฒน์ อรุณธาริ (2542, น. 2) ให้ความหมายว่า นิทาน คือ เรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่ โดยยึดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการเล่าเรื่องให้เข้ากับสภาวะการณ์ในเวลานั้น ๆ ซึ่งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ที่ฟังประสงค์ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิต จากเนื้อหาของนิทาน เพื่อใช้เป็นสื่อในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542, น. 48) สรุปความหมายของนิทานไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องราวที่ผูกขึ้น
2. เป็นเรื่องราวที่เล่าจากเป็นสื่อในการถ่ายทอด
3. เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา
4. เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลัก เพื่อความบันเทิงใจ และมีสิ่งสอนใจเป็น

จุดประสงค์รอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547, น. 210) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ สื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก

สรุปได้ว่า นิทานคือเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาเพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานและความบันเทิง ซึ่งนิทานอาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่สมมติขึ้น ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่อง ได้แง่คิดคติสอนใจ เด็กสามารถนำไปเป็นต้นแบบต่อการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันและใช้ในอนาคตได้

2.3.2 ความหมายของการเล่านิทาน

พัชรี ไชยะสนิท (2535, น. 80) ได้กล่าวว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟัง และสนทนาโต้ตอบ อภิปรายซักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราว หรือประสบการณ์รอบตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า เช่นเดียวกับ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537, น. 31-32) ได้กล่าวว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปรายซักถาม แสดงข้อคิดเห็นและท่าทางประกอบเรื่องราว หรือประสบการณ์รอบตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

เกริก ยूनพันธ์ (2539, น. 35) การเล่านิทาน คือ ผู้ที่มีความสามารถ ในการเล่าเรื่องราว ผู้เล่าแต่ละคนมักจะมีลักษณะเด่นพิเศษแตกต่างกัน บางคนใช้เสียงเป็นสิ่งเร้าความสนใจ บางคนอาจใช้ท่าทางประกอบการเล่า แล้วเกิดความสนุกสนาน บางคนสร้างสื่อ หรืออุปกรณ์ช่วยในการเล่าให้เกิดความตื่นตาตื่นใจ

กรมวิชาการ (2543, น. 98-99) ได้กล่าวว่า การเล่านิทานถือได้ว่าเป็นศิลปะดั้งเดิมอย่างหนึ่งในการสื่อความหมายทางวาจาของมนุษย์ การเล่านิทานนำความสุขมาให้แก่ผู้ฟังและผู้เล่าพอกัน ถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะใช้ เป็นเครื่องชักจูงให้เด็กเกิดความอยากอ่านหนังสือขึ้นมาบ้าง นอกจากนั้น ยังสามารถใช้นิทานเป็นสื่อนำไปสู่การเรียนการสอนต่าง ๆ และนิทานยังคงใช้เป็นส่วนสำคัญยิ่งของการสอนเด็กในระดับปฐมวัย จุดมุ่งหมายในการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะในด้านการใช้ภาษา การฟัง พูด คิด ถาม ตั้งคำถาม ซึ่งเป็นพื้นฐานนำเด็กไปสู่การอ่านในโอกาสต่อไป นอกจากนั้นคณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา ได้กล่าวว่า นิทาน ยังเป็นตัวกลางถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ประสบการณ์ ทักษะคติ และค่านิยมที่เหมาะสม สำหรับเด็กมาใช้เล่านิทาน เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวและเตรียมรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การเล่านิทาน หมายถึง วิธีการในการถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กได้ฟัง ไม่ว่าจะ เป็นโดยใช้น้ำเสียง ท่าทางประกอบเรื่องราว สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

2.3.3 ประเภทของนิทาน

เกริก ยूनพันธ์ (2539, น. 20 - 22) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน และตามเนื้อหาคติที่เป็นเรื่องราวของนิทาน แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ 8 ประเภท คือ

1. เทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริง

ของมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่น ๆ จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิเดช ฉากหรือสถานที่ในเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษ หรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์ หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้ามีเทวดา มียักษ์ เป็นต้น

2. นิทานประจำท้องถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขาทะเลแม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การคิด ฯลฯ

3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เรียบเรียงเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับชีวิต และความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมให้บังเกิดผล ในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พิถีพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือหรือเมตตาต่อผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ อดอาจกล้าหาญ มักเป็นเรื่องถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลสำคัญ ๆ ไว้ มักสร้างฉากหรือสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้นเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลที่เป็นวีรบุรุษนั้น มีความสามารถและน่าสนใจจริง ๆ

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องราวของเหตุที่มา ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้น ๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกกับกา เป็นต้น

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อ โดยเฉพาะตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริง ลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ เป็นต้น

7. นิทานที่มีตัวสัตว์เป็นตัวเอก เปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรม แฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไข บางครั้งสอนแบบทางอ้อมผู้อ่านหรือผู้ฟัง จะต้องพิจารณาเอง เป็นเรื่องบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุขที่ตลกขบขันสนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องเกี่ยวกับไหวพริบ เรื่องราวแปลก ๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง เป็นต้น

สัณห์พัฒน์ อรุณธารี (2542, น. 17) กล่าวว่า นิทานมีหลายประเภทด้วยกัน การแยกประเภทนิทานขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องและที่มาของนิทานเป็นสำคัญ ซึ่งจะแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา
2. นิทานท้องถิ่น
3. นิทานเทพนิยาย

4. นิทานตลกขบขัน
5. นิทานสร้างเสริมคุณธรรม
6. นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์
7. นิทานที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
8. นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

สรุปว่า นิทานมีหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหมวดใหญ่ได้ 2 หมวดด้วยกัน คือ นิทานสมัยเก่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ส่งเสริมคุณธรรม เช่น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และอภินิหาร เป็นต้น นิทานสมัยใหม่ มีเนื้อหาเป็นปัจจุบันส่งเสริมความรู้และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.3.4 ความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน

นิทาน เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของเด็ก ๆ ที่มีใช่เพียงการช่วยเสริมจินตนาการของเด็กๆ ให้กว้างไกลเท่านั้น แต่นิทานยังตอบสนองความต้องการของเด็กได้ครบถ้วนด้วยเพราะนิทานทุกเรื่องจะแฝงสิ่งที่เด็กต้องการในทุกเรื่อง การเล่านิทานเป็นการถ่ายทอดความรู้ทัศนคติและแนวคิดไปสู่เด็กปฐมวัย การเล่านิทานเป็นการถ่ายทอดความรู้ทัศนคติและแนวคิดไปสู่เด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในแง่ของการส่งเสริมการพัฒนาการที่ดีตามวัยของเด็ก ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และภาษา ดัง ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่านิทานไว้ดังนี้

วรรณิ สิริสุนทร (2539, น. 30-31) ได้มีความเห็นว่า การเล่านิทานมีประโยชน์ช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กดังนี้

1. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักการฟังมีสมาธิ รู้จักสำรวจอิริยาบทของตนเอง
3. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางภาษา เด็กรู้จักคำถามเพิ่มมากขึ้น รู้จักเก็บใจความเนื้อเรื่อง
4. ช่วยให้เกิดความอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
5. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ได้ฟัง เช่นเรื่องเกี่ยวกับนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่างๆ และเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติต่างๆ
6. ช่วยให้เด็กรู้จักแง่มุมเล็ก ๆ น้อย ๆ จากนิทานที่ได้ฟัง ทำให้สามารถตัดสินใจในด้านการแสดง และสนองตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ และคุณค่าของนิทาน ดังนี้

1. สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
2. ผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็ก

3. ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ทำให้ช่วงความสนใจมีมากขึ้น
4. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์
5. ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เหมาะสมกับวัย
6. ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา และความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ
7. ส่งเสริมความกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
8. ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542, น. 15-20) กล่าวถึง ความสำคัญและประโยชน์ของนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. นิทานให้ความบันเทิงและความรู้ การเล่านิทานเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิงแก่คนทุกเพศ ทุกวัย มาตั้งแต่สมัยโบราณ สำหรับสมัยปัจจุบัน นอกจากจะใช้นิทานเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงแล้ว ยังมีการนำนิทานมาเป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้แก่เด็กในระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษาอย่างกว้างขวาง ครูคนใดเล่านิทานเก่ง เด็ก ๆ จะรักและเชื่อฟัง โดยครูจะฉวยโอกาสใช้นิทานเป็นสื่อแล้วสอดแทรกความรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนจริยธรรม คุณธรรม ที่ครูต้องการปลูกฝังเข้าไปในเนื้อหาของนิทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอกของเรื่อง จะทำให้เด็ก ๆ สามารถจดจำได้ดีเป็นพิเศษ

2. นิทานเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาจิตใจและสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นอกจากการเร้าความสนใจและให้ความบันเทิงแก่เด็กแล้ว นิทานยังเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในการฝึกการสร้างมโนภาพและจินตนาการ ซึ่งเป็นวิธีการที่สำคัญยิ่งในการช่วยยกระดับกล่อมเกลาจิตใจของเด็กซึ่งยังละเอียดอ่อนให้สามารถรับสิ่งหึงดงามเชิงนามธรรมต่าง ๆ ได้ดี การโน้มน้าวความคิดและจิตใจของเด็กเข้าสู่จุดมุ่งหมายทางศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมตลอดจนคุณสมบัติที่พึงประสงค์อื่น ๆ จะกระทำโดยการเล่านิทานได้ผลดีกว่าการบรรยายหรือการอธิบายโดยตรง นอกจากนี้ครูยังสามารถนำเหตุการณ์ในเรื่องนิทานมาผูกโยงบูรณาการเข้ากับหน่วยการเรียนรู้ได้ทุกหน่วยไม่ว่าจะเป็นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา จริยศึกษา ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานแห่งบุคลิกภาพที่ดีงามของเด็ก และรากฐานความมั่นคงแข็งแรง ลบจุดอ่อนด้อยของสังคมไทย คือความขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือที่เรียกกันว่า “พฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์” การให้เด็กฟังนิทานที่มีคุณค่า โดยเลือกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของตัวเอกที่ต้องผจญปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ และพยายามหาวิธีแก้ไขด้วยการใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ใช้วิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่ถูกต้องเหมาะสม ใช้ความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้ และการฝึกฝนจนชำนาญ เมื่อประสบความล้มเหลวก็ไม่ท้อถอย กลับพากเพียรพยายามหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นสำเร็จ ลุล่วงไปในที่สุด การกระตุ้นให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจ

ที่จะเลียนแบบคุณธรรมที่พึงปรารถนาเช่นนี้อยู่เสมอ ความประทับใจจากการฟังนิทาน จะทำให้เด็ก ๆ ค่อย ๆ ซึมซับพฤติกรรมของตัวเอกของเรื่อง เข้าสู่ระบบความรู้สึกลึกซึ้งของตน ซึ่งจะยังผลให้เด็กมีบุคลิกภาพโน้มเอียงไปในทางเดียวกันกับตัวเอกของนิทานดังกล่าว

McClelland (อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุ มนาวิณ, 2530, น. 28) ได้ศึกษาพบว่าชาติใดที่นิทานมีเนื้อหาเกี่ยวกับการฝึกลับธรรมะมากภายในช่วง 50 ปี หลังจากนั้นชาตินี้จะมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแสดงว่านิทานสำหรับเด็กอาจจะเป็นส่วนสำคัญที่เตรียมเยาวชนของชาติให้พร้อมที่จะพัฒนาทางเศรษฐกิจเมื่อเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ในประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาพบว่า การเล่านิทานที่มีคุณค่าให้เด็กระดับอนุบาลซึ่งมาจากครอบครัวยากจน จะช่วยให้เด็กพัฒนาทางด้านการคิด สติปัญญา และอารมณ์ได้เป็นอย่างดี ในการวิจัยเด็กโตในประเทศไทยพบว่า เด็กที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบให้ฟังตนเองเร็วคือตั้งแต่ 3-5 ขวบ ถ้าได้ฟังนิทานที่มีคุณค่าด้วย ก็จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมฝึกลับธรรมะในการเล่นเกมที่จัดขึ้น มากกว่าเด็กที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบให้ฟังตนเองเร็ว แต่ไม่ได้ฟังนิทานที่มีคุณค่า

3. นิทานเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นความคิดของเด็ก ชูคอมลินสกี นักการศึกษาผู้ยิ่งใหญ่ของรัสเซีย กล่าวว่า “เทพนิยายเป็นอากาศบริสุทธิ์ที่กระพือเปลวไฟความคิดและคำพูดของเด็ก ๆ” คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่านิทานเป็นเครื่องมือหรือกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นความคิดของเด็ก ๆ โดยธรรมชาติแล้ว เด็กในช่วงปฐมวัยยังเล็กเกินไปที่จะรับการเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือการพูดอธิบายที่เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระที่เคร่งเครียดจริงจังและแห้งแล้ง การผูกเรื่องขึ้นเป็นนิทานจะทำให้เด็กสามารถเข้าถึงคติธรรม ข้อคิด ข้อเตือนใจ จดจำข้อเท็จจริง รวมทั้งได้รับความสนุกสนานตื่นเต้นเช่นเดียวกับ “การเล่น” ซึ่งถือว่าเป็น “เป็นงานของเด็ก” โดยนิทานจะมีลักษณะเป็นการเล่นทางความคิดและจินตนาการ อันเป็นผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางสมองและสติปัญญาของเด็ก มีผลงานการวิจัยพบว่า คนเราเรียนรู้ได้ดีขึ้นในบรรยากาศที่รื่นรมย์และมีความหมาย ดังนั้นการที่ครูนำความรู้กฎเกณฑ์ ระเบียบ ซึ่งเป็นเรื่องยากเกินกว่าความเข้าใจของเด็ก นำมาสร้างให้เป็นนิทานมีเรื่องราวที่สนุกสนานก็จะทำให้เด็ก ๆ เข้าถึงสิ่งที่ครูต้องการจะสื่อสารได้โดยง่ายดาย

4. นิทานช่วยแก้ไขพฤติกรรมและสร้างเสริมคุณธรรม ในเด็กเล็ก ๆ ครูสามารถใช้นิทานแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี โดยหยิบยกพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องซึ่งครูได้สังเกตเห็นในห้องเรียน ในสนามกลางแจ้ง ในการเล่นของเล่นตามมุมต่าง ๆ ในการตรวจสอบสภาพตอนเช้า และในกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ เช่น เล่นของเล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ พุดจาหยาบคาย ทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่ยอมแบ่งปันของเล่นให้เพื่อน รังแกเพื่อน รังแกสัตว์ รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ การไม่ชอบอาบน้ำ แปรงฟัน ฯลฯ นำมาผูกขึ้นเป็นนิทานโดยไม่เอ่ยชื่อว่าเป็นพฤติกรรมของเด็กคนใดมาเล่าให้ฟังในชั้นเรียน พฤติกรรมใดที่พบว่ามีการทำผิดกันมาก ๆ ครูก็ควรจะนำนิทานที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้นมา

เล่าให้ฟังเสมอ ๆ โดยเน้นให้เห็นถึงผลไม่ดีที่ตัวเองของเรื่องได้รับ เมื่อตัวเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ดีก็ได้รับรางวัลหรือสิ่งที่ดีตอบสนอง เป็นต้น

5. นิทานจุดประกายความคิดและสร้างประสบการณ์ทางภาษา ในการเล่านิทานให้เด็กปฐมวัยฟัง หากครูได้กระทำอย่างสม่ำเสมอ นอกจากจะเป็นการจุดประกายความคิดในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ๆ แล้ว ครูยังสามารถใช้กิจกรรมการเล่านิทานชักชวนให้เด็ก ๆ สนทนากันเกี่ยวกับเนื้อเรื่องนิทานเกี่ยวกับตัวละครและธรรมชาติที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้แสดงละครโต้ตอบกัน หรือให้เด็ก ๆ ทดลองเล่านิทานต่อ ๆ กัน คนละประโยคสองประโยค นิทานเรื่องนั้น ๆ จะกลายเป็นสื่อให้เด็กได้ฝึกประสบการณ์ทางภาษาที่น่าสนุกสนานยิ่งขึ้น

6. นิทานช่วยปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ นิทานเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติให้แก่เด็ก ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากจะผูกเรื่องเป็นเชิงอนุรักษ์โดยตรงแล้ว การที่ครูกำหนดตัวละครให้เป็นสัตว์ ต้นไม้ ก้อนหิน หยกน้ำ เมฆฝน ลมธาร ฯลฯ จะช่วยสร้างสรรค์ความเมตตา กรุณา ความเอื้ออาทร และผูกพันกับธรรมชาติให้เกิดขึ้นภายในจิตใจของเด็ก เด็กจะมองธรรมชาติรอบตัวอย่างเป็นมิตร และด้วยความรู้สึกที่ว่าธรรมชาติเหล่านั้นเป็นหนึ่งเดียวกับตัวเขา ซึ่งนักการศึกษากลุ่ม นีโอ ฮิวแมนนิสต์ (Neo-Humanistic) ได้ให้ความสำคัญกับนิทานเป็นอย่างยิ่ง ถึงกับกล่าวว่า ข้อคิด คุณธรรม ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ จากนิทาน จะถูกเก็บไว้ในจิตใต้สำนึก (Sub-Conscious) ของเด็กไปตลอดชีวิต และกลายเป็นความทรงจำที่ลึกลับ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2536, น. 28)

7. นิทานทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ นิทานเป็นกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประกายแห่งความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากขณะรับฟังนิทานนั้นความรู้สึกแปลกใหม่ ความฉงนสนเท่ห์ ที่งงประหลาดใจ ตื่นเต้น ระทึกใจ ชื่นชม เบิกบานใจ ฯลฯ จะทำให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากทำ อยากรู้อยากสัมผัส สมดังที่อริสโตเติล นักปราชญ์โบราณได้กล่าวไว้ว่า “ความรักแห่งความรู้เริ่มต้นจากความสงสัยและความประหลาดใจ” ดังนั้นหากครูผู้สอนสามารถเล่าหรืออ่านนิทานให้ “กระตือรือร้น” เด็ก ๆ แล้วทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อเนื่องกันไป จะส่งผลให้กิจกรรมต่อเนื่องนั้นได้รับการสนองตอบจากเด็กอย่างกระตือรือร้นและ “ใส่ใจ” อย่างเต็มที่ การรับรู้และการเรียนรู้ของเด็ก ๆ จะเป็นไปอย่างเปี่ยมสุข และมีประสิทธิภาพอย่างแน่นอน

8. นิทานช่วยให้เด็กหายป่วยเร็วขึ้น นิทานเป็นเครื่องประเทืองใจสำหรับเด็กป่วย การที่เด็กป่วยต้องนอนอยู่บนเตียงนาน ๆ จะทำให้สภาพจิตใจเศร้าหมอง เนื่องจากไม่ได้วิ่งเล่นเคลื่อนไหวตามภาวะธรรมชาติของเด็ก นิทานจะทำให้จิตใจของเขาสดชื่น ถึงแม้จะเคลื่อนไหวร่างกายไม่ได้ แต่การได้ฟังนิทานทำให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวทางความคิดและจินตนาการได้ ความสัมพันธ์ระหว่างกาย

และจิตใจเป็นสิ่งที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปทั้งในทางการแพทย์และทางด้านจิตวิทยา เมื่อจิตใจของเขาสดชื่นเบิกบานย่อมจะส่งผลสืบเนื่องไปถึงร่างกาย อันอาจจะเป็นเหตุให้อาการป่วยของเด็กทุเลาเบาบางลง หรืออาจจะหายป่วยเร็วขึ้นได้

9. นิทานช่วยให้เด็กจิตใจสงบและหลับง่าย นิทานช่วยให้การนอนหลับของเด็ก เป็นการพักผ่อนที่สมบูรณ์ช่วงเวลาก่อนนอนหลับเป็นช่วงสำคัญช่วงหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย และเป็นช่วงที่ดีที่สุดของครอบครัว พ่อแม่จะมีเวลาว่างได้อยู่กับลูก ๆ และเด็ก ๆ จะอยู่ในภาวะจิตใจที่สงบยินดีรับฟังทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าพ่อแม่ฉวยโอกาสสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่นให้เกิดขึ้นด้วยการเล่านิทานที่มีเนื้อเรื่องที่สดชื่นงดงาม สงบเยือกเย็น สอดแทรกคติธรรม ข้อเตือนใจที่ดีงาม โดยปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน เด็กก็จะนอนหลับไปด้วยความรู้สึกลึบคลานเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้อ่านได้ฟังนั้นสะสมไว้ในจิตใจได้สำนึกสม่ำเสมอและหล่อหลอมรวมกันเข้าเป็นบุคลิกภาพทางความคิดและจริยธรรมของเด็ก ซึ่งจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหลังนิทานเป็นสื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรักหนังสือ และรักการอ่าน ถ้าหากครูจัดหนังสือนิทานดี ๆ เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก มีภาพโต ๆ ชัดเจน สีสังคดงามมาอ่านให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะสนใจภาพเมื่อครูอ่านให้ฟังพร้อมทั้งชี้ภาพให้ดู ความสนใจภาพและสนใจเรื่อง จะนำไปสู่การสนใจตัวอักษร ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ และเจตคติของเด็กในเรื่องการอ่าน เป็นการกระตุ้นให้เด็กสนใจใคร่รู้ อยากจะอ่านหนังสือให้รู้เรื่องด้วยตนเอง

10 นิทานช่วยลดความก้าวร้าวและช่วยให้ผู้ใหญ่เข้าใจความต้องการของเด็ก นิทานมีส่วนช่วยให้สุขภาพจิตของเด็กปฐมวัยดีขึ้น สำหรับเด็กที่มีอารมณ์ก้าวร้าวรุนแรง การได้ฟังนิทานจะทำให้อารมณ์ของเด็กเยือกเย็นลงได้ สำหรับเด็กที่เก็บตัว เงียบขรึม ไม่ช่างพูด ช่างคุย มักจะชอบฟังนิทาน ความสนใจตัวละครในนิทาน จะทำให้เขาารู้สึกว่าเขามีเพื่อน เด็ก ๆ จะรู้สึกเป็นสุขในขณะที่ฟังนิทาน เพราะเป็นโอกาสที่จะได้ใกล้ชิดคลอเคลียผู้ใหญ่และโดยปรกติเมื่อฟังนิทานเด็กจะเปรียบเทียบกับตัวเองของนิทานกับตัวเอง เมื่อตัวเองได้รับความสุขในตอนจบ เด็กผู้ฟังก็จะพลอยรู้สึกเป็นสุขไปด้วย การซักถามพูดคุยระหว่างการเล่านิทาน และหลังจากการเล่านิทานจะทำให้ผู้ใหญ่เข้าใจความต้องการของเด็ก ๆ และสามารถสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

11 นิทานช่วยขยายประสบการณ์ ของเด็กให้กว้างขวางขึ้น ถ้าครูที่เลี้ยง หรือพ่อแม่พยายามสอดแทรกความรู้ต่าง ๆ เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ลงในนิทานที่นำมาเล่าให้เด็กฟัง

12 นิทานช่วยเปลี่ยนบรรยากาศการเรียน นิทานช่วยเปลี่ยนบรรยากาศที่น่าเบื่อหน่าย ในบางขณะเมื่อครูสังเกตเห็นว่า เนื้อหาที่ครูสอนซ้ำซากจำเจหรือมีเรื่องราวที่ค่อนข้างเคร่งเครียด ถ้าหากครูจะเปลี่ยนบรรยากาศที่น่าเบื่อหน่ายนั้นมาเป็นการเล่านิทานสั้น ๆ คั่นเวลาจะทำให้เด็กกลับกระตือรือร้นในการเรียนขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

2.3.5 ขั้นตอนการเล่านิทาน

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542, น. 30-32) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเตรียมตัวก่อนเล่านิทานว่า การเตรียมตัวก่อนเล่านิทานเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มหัดเล่านิทานใหม่ ๆ ครูบางคนอาจรู้สึกว่าการเล่านิทานเป็นเรื่องยากมาก บางคนอาจคิดว่าจำเป็นต้องจำเนื้อเรื่องให้ได้คำต่อคำ การเล่านิทานไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุด เพียงแต่ผู้เล่าจะต้องรู้จักและเข้าใจเรื่องที่เล่าอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้การเล่านิทานดำเนินไปตามลำดับของเรื่อง และเพื่อป้องกันการลืม ผู้เล่าควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. อ่านเรื่องนั้นโดยตลอดอย่างช้า ๆ แล้วลองคิดสร้างภาพในจินตนาการเกี่ยวกับตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องเป็นลำดับ ปิดหนังสือ ลองคิดทบทวนภาพที่คิดสร้างไว้
2. อ่านเรื่องอีกครั้ง แล้วพิจารณาว่าจะเล่าให้เหมือนกับต้นฉบับเดิมทุกอย่างหรือจะเรียบเรียงคำพูดใหม่ โดยไม่ให้เสียเค้าโครงเรื่องเดิม และรักษาส่วนดีไว้ด้วย และจะตัดข้อความปลีกย่อยตอนใดทิ้งบ้าง
3. เขียนสังเขปเรื่องเป็นข้อ ๆ เพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามลำดับไม่สับสน และเพื่อกันลืมควรบันทึกข้อความหรือสำนวนดี ๆ ไว้ พยายามใช้คำพูดของตัวละคร
4. วางแผนที่จะหาวิธีการเริ่มต้นเล่านิทานที่น่าสนใจ หลีกเลี่ยงการบรรยายที่ไม่จำเป็น
5. หากความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพิ่มเติม เช่น ความรู้เกี่ยวกับตัวละครขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ
6. เลือกวิธีการเล่านิทานตามที่เหมาะสม การเล่านิทานทำได้หลายแบบ ตั้งแต่วิธีการอย่างง่าย ๆ คือ การเล่าด้วยปากเปล่า โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์เลย หรืออาจมีอุปกรณ์ประกอบก็ได้
7. ครูควรเตรียมวิธีการบางอย่างที่จะนำมาใช้เพื่อให้เด็กเงียบเสียง และพร้อมที่จะฟังนิทาน เช่น การเล่นกับนิ้ว หรือเพลงสั้น ๆ ที่เด็กสนใจ ฯลฯ วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้คลายความกระวนกระวายหรือความอยุ่ไม่สุขลงได้ เมื่อครูใช้วิธีการให้เด็กสงบนิ่ง พร้อมที่จะฟังแล้วครูจึงเริ่มเล่านิทาน
8. ทดลองเล่า ผู้เริ่มเล่านิทานใหม่ ๆ ควรทดลองเล่าเรื่องนั้นให้ขึ้นใจ โดยหัดเล่าดัง ๆ เพื่อทดสอบน้ำเสียง หรือฝึกเล่าหน้ากระจก เพื่อสังเกตท่าทางของตนเอง ซึ่งศิลปะการเล่านิทานมี 2 อย่าง คือ

8.1 การใช้เสียง น้ำเสียงหรือเสียงในการเล่า ต้องส่งความรู้สึกให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามผู้เล่า เพราะเสียงจะเป็นสื่อที่แสดงความรู้สึกได้ดี เช่น “เสร์ราโศก เสียงต้องเบา ตันเครือ กิริยาท่าทางต้องอยู่ในสภาพสิ้นหวัง” “ตื่นเต็น เสียงควรฟังชัดเจน สันรวั” “เสียงผู้ชาย หัวใหญ่” “เสียงผู้หญิง นุ่ม แลลมเล็กน้อย” “การเล่านิทานไม่ควรใช้เสียงระดับเดียวกัน ควรมีสูง ต่ำ หนัก เบา บางที” “อาจขาดหายไปหรือหยุดเล็กน้อย เพื่อเร้าให้ผู้ฟังตั้งใจ สนใจติดตามเรื่องยิ่งขึ้น”

8.1 ท่าทาง เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ต้องสัมพันธ์กับน้ำเสียง ซึ่งจะช่วยนำความรู้สึกของผู้ฟังให้คล้อยตามไปด้วย ผู้เล่าไม่จำเป็นต้องใส่ท่าทางมากนักแต่ต้องสัมพันธ์กับอารมณ์ ในขณะที่เล่า ผู้ฟังจึงจะเกิดความรู้สึกคล้อยตาม ผู้เล่าควรใช้ท่าทางประกอบเล็กน้อย เช่น ขยับแขน ขา พยักหน้า โยกตัว หรือทำมือประกอบ ทำตาโต เมื่อถึงตอนน่ากลัว ตกใจ หวาดเสียว พยายามให้ความรู้สึกออกทางนัยน์ตามากที่สุด และพยายามกวาดสายตามองดูเด็กให้รอบ ๆ

ดังนั้นก่อนเล่านิทาน ผู้เล่าควรถามตัวเองว่าจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีแล้วหรือยัง เช่น การเริ่มต้นของนิทาน ลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ข้อความที่ไพเราะบางตอน บทสนทนาของตัวละครในเรื่อง ฯลฯ หากยังจำไม่ได้หมด ควรเตรียมตัวใหม่ให้พร้อมก่อนการเล่านิทาน และการเล่านิทานควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดผู้ฟังให้นั่งเรียบร้อยและสบาย เป็นกลุ่มหรือครึ่งวงกลมบนเก้าอี้ หรือบนพื้นก็ได้ ควรให้เด็กนั่งหันหลังให้หน้าต่าง จะได้ไม่เห็นสิ่งอื่นที่จะดึงดูดความสนใจไป และควรให้เด็กนั่งห่างจากของเล่นที่จะทำให้หัวอกแวก ครูอาจหาฉากบังไม่ให้เด็กมองเห็นของเล่นเหล่านั้นก็ได้ ผู้เล่าควรนั่งบนเก้าอี้เตี้ย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นได้อย่างทั่วถึง และได้ยินเสียงผู้เล่าชัดเจน

2. ผู้เล่าต้องใช้เสียงดังพอที่จะได้ยินทั่วถึงกันด้วยเสียงธรรมชาติของตนเองไม่ใช่ตะโกน ต้องออกเสียงชัดเจน จังหวะการพูดให้พอเหมาะ ไม่เร็วหรือช้าเกินไป ใช้น้ำเสียงเหมาะกับตัวละครในเรื่อง ไม่พูดผิด ๆ ถูก ๆ หรือหยุดนานเกินไป เว้นจังหวะให้พอเหมาะ เด็กเล็กมักชอบเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ลมพัด ก็ควรเติมคำว่า “หวิว ๆ” หมาเห่า “โฮ้ง โฮ้ง” ฯลฯ ถ้าผู้เล่าใช้เสียงตามธรรมชาติเหล่านั้นมาประกอบด้วยยิ่งดี จะทำให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น และผู้ฟังจะมีความรู้สึกเหมือนกับสัมผัสเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง

3. ขณะเล่า อาจทำท่าทางประกอบด้วยก็ได้ แต่ต้องเป็นท่าทางที่น่าดู ไม่ได้แกล้งทำจนผิดธรรมชาติ และอย่าแสดงท่าทางมากเกินไป

4. ผู้เล่าต้องไม่ออกนอกเรื่องหรือเล่าเรื่องอื่นแทรก จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจไขว้เขว และอย่าสอดแทรกเรื่องศีลธรรมมากเกินไป จะทำให้เด็กเบื่อ

5. ผู้เล่าจะต้องทำใจให้สนุกไปตามเนื้อเรื่องด้วยต้องไม่ฝืนใจเล่า การเล่านิทานจึงจะออกรสสนุกสนาน

6. พยายามถ่ายทอดเรื่องที่เล่าให้เป็นภาพที่มีชีวิตโดยบรรยายบุคลิกลักษณะของตัวละครให้ชัดเจน บรรยายสถานที่ที่เกิดขึ้นให้มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้เข้าไปนั่งอยู่ ณ ที่นั้นด้วย เลือกพื้นถ้อยคำหรือสำนวนให้เหมาะกับระดับของผู้ฟัง

7. ขณะเล่านิทานทำใจให้สบาย ๆ และมองผู้ฟังอย่างทั่วถึงทุกคน ในขณะที่เล่า หากผู้ฟังแสดงความไม่สนใจ ผู้เล่าควรใช้ไหวพริบแก้ไขวิธีการเล่าให้ตื่นเต้นเร้าใจยิ่งขึ้น

8. ควรคำนึงถึงระยะเวลาให้พอเหมาะกับความสนใจของผู้ฟังด้วย โดยจะต้องดูวัยของผู้ฟังเพราะระดับความสนใจของเด็กในแต่ละวัยแตกต่างกัน เช่น เด็กอายุประมาณ 5 ขวบ จะมีความสนใจประมาณ 15 นาที ดังนั้น นิทานจึงไม่ควรเล่าเกิน 15-20 นาที เพราะถ้านานเกินไป เด็กจะเบื่อ และจำนวนเรื่องที่เล่าก็ไม่ควรเล่าเกินคราวละ 2 เรื่อง

9. ควรกำหนดเวลาเพื่อไว้สำหรับคำถามหรือข้อวิจารณ์ของเด็ก แต่ครูไม่ควรตั้งคำถามให้เด็กอภิปราย เพราะจะทำให้เด็กหมดสนุก ถ้าในระหว่างการเล่าเรื่องเด็กขัดจังหวะหรือซักถาม ครูควรบอกให้รอจนเล่าเรื่องจบก่อนในบางครั้ง การที่เด็กขัดจังหวะซักถาม เป็นสิ่งที่ดี ควรอนุญาตให้เด็กทำได้ แต่การขัดจังหวะบ่อย ๆ จะทำให้เรื่องหมดสนุก ถ้าหากมีเด็กบางคนไม่ยอมฟังเลยในเวลาเล่านิทาน แม้แต่จะให้มานั่งติดกับครูแล้วก็ตาม ครูอาจจัดให้มีผู้เล่านิทานให้เด็กคนนั้นฟังเพียงลำพัง โดยเลือกเรื่องที่เด็กสนใจ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเล่านิทานมีคุณค่าและจำเป็นต่อการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญและใช้มากในระดับปฐมวัย หากวางแผนจัดกิจกรรม เป็นขั้นตอน เด็กจะเรียนรู้ได้ดี ช่วยส่งเสริมความคิด จินตนาการ และการใช้ภาษาของเด็กได้ดี

2.4 การแสดงบทบาทสมมติ

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นรูปแบบการจัดการการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเองเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น และเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2.4.1 ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ

กรมวิชาการ (2543, น. 37) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่าง ๆ อาจใช้สิ่งประกอบการเล่นสมมติทางด้านความรู้ความคิดและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระและบทบาทอย่างลึกซึ้งและรู้จักปรับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543, น. 4) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกหลังจากที่ได้ศึกษาและอภิปรายสาระต่าง ๆ แล้วสรุปประเด็นเพื่อเสนอเรื่องที่กลุ่มตัดสินใจ หรือมีข้อสรุปตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย การใช้บทบาทสมมติเพื่อเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการสอน ผู้เรียนจะได้ทั้งสาระความรู้ ในขณะเดียวกันก็เป็นการฝึกความคิด ความกล้าแสดงออกของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในการเรียนและการสร้างความสุขจากการเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ผู้เรียนได้มีโอกาสเตรียมตัว และเตรียมอุปกรณ์ประกอบบทบาทสมมติก็จะทำให้ผู้เรียนได้รับสุนทรียภาพไปด้วย

ศุภวรรณ เล็กวิไล (2548, น. 148) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่มีการกำหนดบทบาทให้ผู้เรียนได้แสดงในสถานการณ์สมมติให้ โดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้น และแสดงตามความรู้สึกลึกซึ้ง ประสบการณ์ของตน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เข้าใจความรู้สึกลึกซึ้งทั้งของตนเองและผู้อื่น ทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่แสดงด้วย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการสอนหนึ่งที่เด็กได้แสดงอารมณ์ ทำทางตามสถานการณ์หรือบทบาทที่สมมติขึ้น ผู้เรียนได้แสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามที่ตนคิดว่าจะเป็น ผู้แสดงเกิดข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ทำให้เด็กได้มีโอกาสเลียนแบบตามความจริงเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความรู้สึก อารมณ์ และเหตุผลที่ตนเองได้สวมบทบาทเพื่อพัฒนาสู่การปรับพฤติกรรมของตนเองให้มีประสิทธิภาพเมื่อพบสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถนำความรู้สึกและพฤติกรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.4.2 ความสำคัญของการแสดงบทบาทสมมติ

ศุสดี กุณอินทร์ (2526, น. 50 - 52) กล่าวถึงความสำคัญของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่าเป็นการช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รู้จักร่วมมือ แบ่งปัน และช่วยเหลือผู้อื่น ขอมรับและเป็นมิตรกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์

พรรณานิลวิเชียร (2535, น. 86) กล่าวถึงความสำคัญของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า ช่วยให้เด็กฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะสร้างภาพพจน์เรื่องราวต่าง ๆ แม้แต่เรื่องในใจของตนเอง เด็กจะเลียนเสียงธรรมชาติ เลียนเสียงสัตว์ เสียงพูด ตลอดจนการเคลื่อนไหวของคนและสัตว์ในการเล่นวัสดุสิ่งของ เด็กก็อาจจะเป็นใคร ไปไหน ทำอะไรก็ได้ในจินตนาการของตน เด็กจะเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และเรียนรู้ที่จะแยกออกว่า อะไรเป็นความจริง และอะไรเป็นความฝัน

ประภาพรณ เอี่ยมสุภามิต (2537, น. 177) ได้กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมติว่า มีลักษณะคล้ายๆ กับการซ้อมพฤติกรรม คือ มีการกำหนดพฤติกรรมนั้นและการให้เด็กได้ฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540, น. 122) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิธีการแสดงบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้บทเรียนน่าสนใจ และผ่อนคลายความตึงเครียด
2. สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกรมณ์ และเจตคติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
3. สร้างเสริมความสามัคคี และช่วยให้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ได้ดีขึ้น
4. ช่วยฝึกฝนแก้ปัญหาและความเข้าใจของผู้เรียน
5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ลึกซึ้ง
6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมรวมทั้งปฏิบัติตนในสังคมได้

อย่างเหมาะสม

ทิสนา แวมมณี (2550, น. 6) และสุจิต เพียรชอบ (2531, น. 230 - 232) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนลึกซึ้งขึ้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม รวมทั้งค่านิยมและการปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ความรู้ในการเผชิญสภาพการณ์ต่าง ๆ ฝึกการแก้ปัญหาประกอบการตัดสินใจ
4. ช่วยให้คนในกลุ่มเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกันเองมีความสามัคคีปรองดองกันมีความเข้าใจอันดีต่อกัน
5. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ยิ่งขึ้น
6. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น

7. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนได้อย่างสนุกสนาน และช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์

8. ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจตนเองมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญและประโยชน์การใช้บทบาทสมมติ สรุปได้ว่ากิจกรรมบทบาทสมมติช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่นมากยิ่งขึ้น เด็กมีโอกาสด้านการแสดงออก รู้ถึงสาเหตุของพฤติกรรมและทำให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีตลอดจน มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นมากขึ้น และได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติพร้อมปรับพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสมกับการเรียนหรือร่วมทำงานกับผู้อื่น และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

2.4.3 ประเภทของการใช้บทบาทสมมติ

สุจิตรา บัวคำภา (2530, น. 20) ได้กล่าวถึงการนำบทบาทสมมติมาใช้ในการเรียนการสอนว่ามี 2 วิธี ดังนี้

1. การใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้าให้ผู้แสดงอาจแสดงบทบาทเพิ่มขึ้นเองบ้าง ตัดบทขึ้นเองบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด

2. การใช้บทบาทสมมติแบบไม่มีบทเตรียมมาก่อน หมายถึง ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อนเมื่อเรื่องราวถึงตอนใดก็แสดงออกได้ทันทีโดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

สุจิตรา เพ็ชรชอบ (2531, น. 33 - 34) ได้จำแนกประเภทของการแสดงบทบาทสมมติออกเป็น 3 ประเภทสรุปได้ ดังนี้

1. การแสดงแบบเตรียมบทมาแล้ว การใช้บทบาทสมมติแบบมีบทเตรียมไว้ก่อน หมายถึง การใช้บทบาทสมมติเข้ามาช่วยในการสอนโดยที่ผู้สอนได้เตรียมบทล่วงหน้าหวังจะให้ผู้เรียนเรียนไปตามแบบแผนและขั้นตอนที่เตรียมไว้ เช่น ครูเตรียมว่าควรจะใช้บทบาทสมมติช่วยในการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ครูจะเตรียมสภาพการณ์ล่วงหน้าและเตรียมบทบาทอย่างเรียบร้อย เมื่อเข้าสอนครูจะสอนและใช้บทบาทสมมติตามขั้นตอนที่เตรียมไว้

2. การแสดงบทบาทโดยฉับพลัน การใช้บทบาทสมมติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึงการใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือช่วยในการสอนตามวาระและโอกาสที่เอื้อต่อครูโดยไม่ต้องเตรียมบทมาให้ผู้เรียนล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงตอบโต้ในสภาพการณ์อย่างอิสระตามความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนเองจากประเภทของบทบาทสมมติ

3. การแสดงบทบาทจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นนี้เป็นการแสดงที่เกิดจากการนำวิธีในข้อที่ 1 และข้อที่ 2 มารวมเข้าด้วยกัน

สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ มี 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้ก่อนโดยมีผู้สอนได้เตรียมไว้ล่วงหน้า และบทบาทแบบไม่มีบทเตรียมไว้ก่อนโดยให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทไปตามแบบแผนขั้นตอนที่เตรียมไว้ผู้แสดงอาจจะแสดงบทบาทได้ไม่ครบถ้วนแต่ต้องตรงกับเนื้อหาที่กำหนด หรืออาจนำเสนอวิธีมารวมกัน เนื่องจากผู้วิจัยทำการทดลองกับเด็กปฐมวัย จึงใช้การแสดงบทบาทสมมติแบบไม่เตรียมบทมาเพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการในการคิด การพูด แสดงความคิดเห็นออกมาด้วยตนเองตามความเข้าใจ แต่ได้มีการบรรยายนำเนื้อเรื่องเป็นตอนๆ เพื่อให้เด็กทำความเข้าใจตัวละครในนิทานประกอบภาพได้ง่ายตามเนื้อเรื่อง

2.4.4 หลักการนำกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติมาจัดการเรียนรู้

ทิสนา แจมมณี (2550, น. 359 - 360) ได้สรุปข้อเสนอแนะในการใช้วิธีการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติ ดังนี้

1. การเตรียมการ ผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน และสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติที่จะช่วยสนองวัตถุประสงค์นั้น จะให้รายละเอียดมากเพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ซึ่งผู้สวมบทบาทจะใช้ข้อมูลนั้นในการแสดงออกและแก้ปัญหาตามความคิดของตน
2. การเริ่มบทเรียน ผู้สอนสามารถกระตุ้นความสนใจผู้เรียนได้หลายวิธี เช่น โยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน หรือใช้วิธีเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์ อาจใช้วิธีชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมการแสดง
3. การเลือกผู้แสดง ควรเลือกให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการแสดง เช่น เลือกผู้แสดงที่เหมาะสมกับบทบาท เพื่อช่วยให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่น
4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้สอนควรเตรียมผู้ชม และทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรสังเกตอะไร บันทึกข้อมูลอย่างไร
5. การแสดง ก่อนแสดงอาจมีการจัดฉากให้ผู้สมจริง ควรสังเกตการณ์แสดงอย่างใกล้ชิด ไม่ควรจัดการแสดงกลางคัน นอกจากเกิดปัญหาหรือแสดงออกนอกทาง
6. การวิเคราะห์ อภิปรายผลการแสดง เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ ควรมีการสัมภาษณ์ความรู้สึกความคิดเห็นผู้แสดง

สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ ควรใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และควรนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยครูจะต้องวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างมีระบบ เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งผลจากการแสดงบทบาทสมมติทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเป็นการฝึกทักษะในการปฏิบัติ และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

2.4.5 ขั้นตอนการแสดงผลสัมฤทธิ์

กรมวิชาการ (2537, น. 27 - 34) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนโดยใช้การแสดงผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นการเตรียมขั้นตอนการสอนไว้ดังนี้

1.1 เตรียมจุดประสงค์ของการแสดงผลสัมฤทธิ์ให้แน่ชัด และเฉพาะเจาะจงว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจอะไรบ้างจากการแสดง

1.2 เตรียมสถานการณ์และบทบาทสมมติเพื่อเล่าให้ผู้เรียนฟังโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การเตรียมสถานการณ์และบทบาทสมมตินี้อาจเตรียมเขียนไว้อย่างละเอียดเพื่อมอบบทให้แก่ผู้เรียนหรือเตรียมเฉพาะสถานการณ์เพื่อเล่าให้ผู้เรียนฟังส่วนรายละเอียดผู้เรียนต้องคิดเอง

1.3 การเตรียมสถานการณ์และบทบาทสมมตินี้ควรให้มีความชัดเจน มีความยากง่ายให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียนมีแนวทางใกล้เคียงกับความเป็นจริงและควรให้มีความขัดแย้งหรือปัญหาที่จะต้องแก้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกคิดและแก้ปัญหา

2. ขั้นดำเนินการสอน

2.1 ชี้นำเข้าสู่การแสดงผลสัมฤทธิ์ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้สอนอาจใช้วิธีโยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียนเช่น การเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติ ชี้แจงประโยชน์ของการแสดงผลสัมฤทธิ์และการร่วมกันช่วยแก้ปัญหา

2.2 เลือกผู้แสดง เมื่อผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแล้วผู้สอนจะจัดตัวผู้แสดงในบทบาทต่างๆ ในการเลือกตัวผู้แสดงนั้นอาจใช้วิธีดังนี้

2.2.1 เลือกอย่างเจาะจง เช่น เลือกผู้ที่มีปัญหาออกมาแสดงเพื่อจะให้เกิดความรู้ลึกในปัญหาและเห็นวิธีแก้ปัญหา

2.2.2 เลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติมีความเหมาะสมกับบทบาทที่กำหนดให้

2.2.3 เลือกผู้แสดงโดยให้อาสาสมัครเพื่อให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนการตัดสินใจ

2.3 การเตรียมความพร้อมของผู้แสดงเมื่อเลือกผู้แสดงได้แล้ว ผู้สอนควรใช้เวลาผู้แสดงได้เตรียมตัวและตกลงกันก่อนการแสดงผู้สอนควรช่วยให้กำลังใจช่วยขจัดความตื่นเต้น ความประหม่า และความวิตกกังวลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้แสดงจะได้แสดงอย่างเป็นธรรมชาติ

2.4 การจัดฉากการแสดง อาจจะจัดแบบง่ายๆคำนึงถึงความประหยัดทั้งเวลา และทรัพยากร เช่น อาจสมมติโต๊ะนักเรียนตัวเดียว เพราะการจัดฉากนี้เป็นเพียงส่วนประกอบของการแสดง

2.5 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ในขณะที่ผู้แสดงเตรียมตัวผู้สอนควรได้ใช้เวลานั้นเตรียมผู้ชมด้วย โดยควรทำความเข้าใจกับผู้ชมว่า ควรสังเกตอะไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ และอภิปรายในภายหลัง ผู้สอนอาจเตรียมข้อสังเกตหรือจัดทำแบบสังเกตการณ์เตรียมไว้ให้พร้อม แล้วเลือกผู้สังเกตการณ์ช่วยกันดูและบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราว

2.6 การแสดงเมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดง การแสดงนี้ควรปล่อยให้ผ่านไป ตามธรรมชาติผู้สอนและผู้ชมไม่ควรเข้าขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ในขณะที่ผู้แสดงกำลังแสดง ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงและผู้ชมอย่างใกล้ชิด

2.7 การตัดบทผู้สอนหรือผู้กำกับควรตัดบท หรือหยุดการแสดง เมื่อเวลาผ่านการแสดงเป็นเวลาสมควรไม่ควรปล่อยให้การแสดงเยิ่นเย้อเกินไปจะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทควรจะทำ เมื่อ

2.7.1 การแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้

2.7.2 ผู้ชมและผู้แสดงพอจะเล่าได้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อไป

2.7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการหรือเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากเกินไป

2.7.4 การแสดงยืดเยื้อไม่ยอมจบหรือจบไม่ลง และผู้ชมหมดความสนใจที่จะชมการแสดงจนจบเรื่อง

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ชั้นนี้ถือเป็นขั้นสำคัญยิ่งในการสอนเพราะเป็นขั้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สังเกตเห็นและนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเองในขั้นนี้ครูควรเตรียมคำถามต่าง ๆ ไว้เป็นแนวทางสำหรับตนเอง เพื่อที่จะใช้กระตุ้นให้ผู้เรียน วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน โดยมี การดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ชี้แจงให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจว่าการอภิปรายจะเน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่ผู้แสดงได้แสดงออกมาไม่ว่าใครแสดงดีไม่ใช่อะไร

3.2 สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้แสดง

3.3 สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม

3.4 ให้กลุ่มแสดงและผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์เสนอความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันโดยครูอาจใช้คำถามต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดโดยครูต้องพึงระมัดระวังในการดำเนินการอภิปรายคือ ครูควรแสดงความเป็นประชาธิปไตยให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการคิดและการตัดสินใจให้มากที่สุด

4. ขึ้นแสดงเพิ่มเติมหลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้วกลุ่มอาจเสนอแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจครูอาจให้มีการแสดงเพิ่มเติมก็ได้แต่ถ้าการแสดงเพิ่มเติมนี้ไม่จำเป็นครูสามารถข้ามขั้น ไปถึงขั้นที่ 5 ได้เลยก็ได้

5. ขึ้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปหลังจากจบการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้วควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ศึกษาแก่กันและกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้เกี่ยวข้องกับความเป็นจริง และทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือได้แนวคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี

สุจริต เพียรชอบ (2531, น. 236 - 241) ได้เสนอขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากผู้แสดงต้องใช้ความพยายามในการแสดงให้เหมาะสมกับบทบาทมากที่สุด ผู้แสดงควรฝึกสังเกตการแสดงบทบาทของบุคคลทุกอาชีพในสถานการณ์ที่ต่างกัน ลอกเลียนแบบการแสดงบทบาทนั้น ๆ เรื่องที่แสดงไม่ควรยุ่งยากซับซ้อนจนผู้แสดงเกิดความสับสนไม่เข้าใจบทบาทที่ตนต้องแสดง ผู้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติทั้งผู้แสดงและผู้ชมควรจะได้มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเป็นอย่างดีเพื่อจะได้สามารถแสดงบทบาทและร่วมอภิปรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ควรคำนึงถึงความยากง่ายให้เหมาะสมกับผู้แสดง ผู้แสดงแต่ละคนย่อมจะเหมาะสมกับบทบาทหนึ่งสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นควรเหมาะสมกับผู้แสดงในด้านวัย เพศ ระดับการศึกษา และความสนใจของผู้แสดงเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติดำเนินไปด้วยดี สถานการณ์ที่แสดงบทบาทสมมติจะต้องเป็นประโยชน์กับทุกคน สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นควรจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือความขัดแย้งของมนุษย์ในวงกว้างไม่ใช่เรื่องส่วนตัวหรือเป็นประสบการณ์จริงของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาท เพราะอาจทำให้กระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้แสดงหรือผู้ชมได้

2. ขั้นสอน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขึ้นนำเข้าสู่การแสดง ขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญมาก เพราะเป็นเหมือนการอุ่นเครื่องทำให้ผู้แสดงและผู้ชมให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม เกิดอารมณ์ร่วมเข้าใจตัวละครตลอดจนปัญหาของตัวละครเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพหรือหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง ควรคำนึงถึงจุดหมายของการแสดงและประโยชน์ที่ผู้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทควรจะได้รับเป็นสำคัญ

2.3 การจัดฉาก ควรจัดฉากให้เข้ากับบรรยากาศในการแสดงไม่จำเป็นต้องจัดฉากให้หรูหราจนเกินไป

2.4 การเตรียมผู้ชม ผู้สังเกตการณ์เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากการแสดงบทบาทสมมติให้มากที่สุด จำเป็นต้องให้ผู้ชมหรือสังเกตการณ์รู้จักวิเคราะห์การแสดง รู้จักสังเกต เพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

2.5 การเตรียมพร้อมก่อนแสดง ผู้แสดงควรปรึกษาหารือ และวางแผนร่วมกันอย่างคร่าวๆว่าจะแสดงกันอย่างไร

2.6 ขึ้นแสดงให้ผู้แสดงได้แสดงอย่างอิสระเสรี ตามธรรมชาติในกรณีที่มีการแสดงไม่เหมาะสม ควรปล่อยให้การแสดงเสร็จสิ้นก่อนแล้วจึงค่อยนำมาวิพากษ์วิจารณ์กันภายหลัง

2.7 การตัดบทเมื่อการแสดงดำเนินไปพอควรเป็นไปตามสถานการณ์ที่กำหนดแล้ว ผู้แสดงจะหยุดการแสดงเองหรืออาจตัดบทอย่างจงใจเพื่อให้ผู้ชมนำข้อมูลมาวิเคราะห์หรืออภิปรายร่วมกัน

3. ขึ้นวิเคราะห์และประเมินผลการแสดงเป็นขั้นที่ทั้งผู้แสดงและผู้ชมจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในบางกรณี หลังจากที่วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันแล้วกลุ่มอาจจะเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาหรือการตัดสินใจที่แตกต่างออกไปอีกทำให้มีวิธีแก้ปัญหามากมาย แนวหรือถ้าการแสดงครั้งแรกยังไม่ชัดเจนอาจมีการแสดงซ้ำเพื่อดูผลการแสดง หรือหาวิธีแก้ปัญหาค้างหนึ่งก็ได้

บุญส่ง ครูศรี (2537, น. 22 - 24) ได้เสนอรูปแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เตรียมกลุ่มโดยเริ่มจากการเสนอปัญหาทำความเข้าใจปัญหาตีความจากปัญหาศึกษาข้อขัดแย้งโดยมีครูเป็นผู้ชี้แจงบทบาทที่จะต้องแสดง

2. เลือกผู้ร่วมงานโดยวิเคราะห์บทบาท และเลือกตัวแสดงให้เหมาะกับบทบาทที่ต้องแสดง

3. สร้างฉากโดยการกำหนดแนวทางการแสดงกล่าวถึงบทบาทที่จะต้องแสดงอีกครั้งหนึ่งแล้วทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัญหาอย่างถ่องแท้

4. เตรียมผู้สังเกตการณ์ โดยเลือกสิ่งที่จะต้องสังเกต และมอบหมายหน้าที่ในการสังเกต

5. แสดงบทบาทให้เริ่มแสดงโดยแสดงให้ต่อเนื่องหลังจากนั้นจะเป็นยุคการแสดง
6. อภิปรายและประเมินผล โดยจะต้องปรับปรุงบทบาทการแสดงหลังจากนั้น
อภิปรายจุดเน้นหากการแสดงยังไม่เป็นที่พอใจจะต้องกำหนดแนวทางในการแสดงใหม่
7. จัดแสดงใหม่ให้แสดงใหม่ตามที่ปรับปรุงจากข้อ 6.
8. อภิปรายและประเมินผล อภิปรายการแสดงและจุดเน้นอีกครั้งโดยพิจารณาว่าการแสดงเป็นไปตามที่ได้ปรับปรุงแล้วหรือยัง
9. ร่วมอภิปรายและสรุปขั้นนี้จะต้องโยงสถานการณ์ปัญหาเข้ากับชีวิตจริงและปัญหาปัจจุบันแล้วจึงสรุปบทบาทต่าง ๆ อีกครั้ง

องค์ประกอบของการแสดงบทบาทสมมติ มี 3 ส่วน คือ

- 9.1 มีสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
- 9.2 มีการแสดงบทบาทสมมติ
- 9.3 มีการอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออก ของผู้แสดง และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติมีทั้งหมด 9 ขั้นตอนดังนี้
 - 9.3.1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหา และบทบาทสมมติ ควรมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง และมีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน
 - 9.3.2 เลือกผู้แสดง ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันเลือกผู้แสดง หรือให้ผู้เรียนอาสาสมัครแล้วแต่ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์
 - 9.3.3 จัดฉาก จัดได้ตามความพร้อม และสถานการณ์ที่เป็นอยู่
 - 9.3.4 เตรียมผู้สังเกตการณ์ ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่าจะสังเกตอะไร และปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี
 - 9.3.5 ผู้แสดงต้องแสดงบทบาทตามที่ตนเองได้รับให้ดีที่สุด
 - 9.3.6 อภิปรายและประเมินผล ส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดง และเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นด้วย
 - 9.3.7 แสดงเพิ่มเติมหากมีผู้เรียนเสนอแนะทางอื่นที่จะเป็นประโยชน์
 - 9.3.8 การอภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง หลังจากแสดงเพิ่มเติมประเมินเกี่ยวกับการแสดงใหม่

9.3.9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปผลการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มหาข้อสรุปของตน และหาข้อสรุปรวม หรือเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของบุคคล ผลจากการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ ผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้อื่นรวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

ทศนา เขมมณี (2550, น. 76 - 79) กล่าวถึงขั้นตอนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็นขั้นตอนได้ 2 ขั้นคือ

1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ในขั้นนี้ครูต้องเข้าใจว่า จุดเน้นของการแสดงบทบาทสมมติอยู่ที่ตัวผู้แสดง และความรู้สึก ความคิดเห็น เหตุผล และวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของเขา ครูจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้แน่ชัดไปว่าต้องการให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความเข้าใจอะไรบ้างจากการแสดง

1.2 กำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมติ ครูสามารถทำได้ 5 วิธี คือ

1.2.1 การกำหนดสถานการณ์สมมติของตัวละครขึ้นมา เตรียมไว้เล่าให้ผู้เรียนฟัง ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ผู้เรียนจะต้องคิดเอง

1.2.2 การกำหนดสถานการณ์ของบทบาทสมมติขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร บทบาทเขียนเตรียมไว้แล้ว จะมีรายละเอียดไว้ให้บ้างจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2.3 ประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียนหรือประสบการณ์สมมติที่เตรียมมาให้ผู้เรียนได้รับจากการเรียนครั้งก่อน ๆ จะนำเข้าสู่เรื่องที่จะศึกษา

1.2.4 เล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติที่เตรียมมา ให้ผู้เรียนฟังด้วยเทคนิควิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ในเรื่อง เช่น เล่าด้วยเสียงฟังแล้วเหมาะสมกับเนื้อหา มีการทิ้งท้ายด้วยปัญหากระตุ้นให้อยากคิดและชวนติดตาม เป็นต้น

1.2.5 ชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมแสดงบทบาทสมมติและการช่วยแก้ปัญหา

2. การเลือกผู้แสดง ในการเลือกผู้เรียนออกมาแสดงมีวิธีการเลือกผู้แสดงออกดังนี้

2.1 เลือกผู้เรียนที่มีบุคลิกลักษณะ และมีคุณสมบัติที่มีความเหมาะสมกับบทบาทการแสดง เพื่อการแสดงจะได้เป็นไปอย่างราบรื่น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้สะดวกและรวดเร็ว

2.2 เลือกผู้เรียนที่มีบุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบทบาทที่กำหนดให้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในความรู้สึกพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากตนเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่ตนเองอาจไม่กล้าทำในชีวิตจริง

2.3 เลือกผู้แสดงโดยให้อาสาสมัคร เพื่อให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนและการตัดสินใจ

2.4 เลือกผู้แสดงอย่างเจาะจง เช่น เลือกผู้ที่มีปัญหาออกมาแสดง เพื่อให้เขารู้สึกในปัญหาและเป็นวิธีการแก้ปัญหา

2.5 การเตรียมความพร้อมผู้แสดง เมื่อเลือกผู้แสดงได้แล้ว ควรให้เวลาผู้แสดงได้เตรียมตัวและตกลงกันก่อนที่จะแสดงเวลาที่ให้ควรเหมาะสมกับการแสดงแต่ละเรื่องครูเป็นผู้ช่วยให้กำลังใจ เพื่อช่วยขจัดความตื่นตัวประหม่า และวิตกกังวลต่าง ๆ ได้

2.6 การจัดการการแสดง การจัดการการแสดงให้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริงการจัดการอาจจัดแบบง่าย ๆ เช่น การเลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียวก็สามารถจัดการได้แล้ว

2.7 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรสังเกตอะไร จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ และการอภิปรายในภายหลัง ครูอาจเตรียมหัวข้อการสังเกตหรือจัดทำแบบสังเกตการณ์เตรียมไว้ให้พร้อม เพื่อสะดวกในการบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราว ๆ ไป

2.8 การแสดง เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้ว ครูจึงให้ผู้แสดงได้เริ่มการแสดงควรปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ครูหรือผู้ชมไม่ควรซักถามกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น

2.9 การตัดบทเมื่อผู้แสดงแสดงเกินกว่าเวลาที่กำหนดพอสมควรแล้ว ครู หรือผู้กำกับการแสดงควรตัดบทหรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้การแสดงยืดเยื้อจนเกินไปจะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทควรกระทำเมื่อ

2.9.1 การแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายได้แล้ว

2.9.2 ผู้ชมและผู้แสดงพอจะเล่าได้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้าแสดงต่อไป

2.9.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ

2.9.4 การแสดงยึดเชื้อไม่ยอมจบหรือจบไม่ลง และผู้ชมหมดความสนใจชม

การแสดงจนจบเรื่อง

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ชั้นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสอนเพราะช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สังเกต และนำมาวิเคราะห์ อภิปรายจนเกิดความหมายสำหรับตน ในการดำเนินการมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ชี้แจงให้ผู้แสดง และผู้ชมเข้าใจการอภิปราย โดยจะเน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่ผู้แสดงออกมาว่าใครแสดงดีไม่ใช่อะไร

3.2 สังเกตความรู้สึกนึกคิดของผู้แสดงและผู้ชม

3.3 ให้นักแสดงและผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันโดยครูอาจใช้คำถามต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด

4. ชั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์ และอภิปรายผล การแสดงแล้วกลุ่มอาจจะเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ ครูอาจให้มีการแสดงเพิ่มเติมได้แต่หากการแสดงเพิ่มเติมนี้ไม่จำเป็น ครูสามารถข้ามขั้นนี้ไปถึงขั้นอื่นต่อไปได้

5. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุปหลังจากจบการอภิปราย เกี่ยวกับการแสดงแล้วครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษาซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง จึงทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

ทิสนา แคมมณี (2550, น. 358 - 359) กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญการแสดงบทบาทสมมติ ดังนี้

1. ผู้สอน/ผู้เรียน นำเสนอสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติ
2. ผู้สอน/ผู้เรียนเลือกผู้แสดง
3. ผู้สอนเตรียมผู้สังเกตการณ์
4. ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
5. ผู้สอนและผู้เรียน อภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง

6. ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

7. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบไปด้วยขั้นเตรียมการ ขั้นการแสดง ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล อาจเพิ่มขั้นแสดงเพิ่มเติมหลังการวิเคราะห์และอภิปรายแล้ว ถ้าหาก

การแสดงนั้นกลุ่มเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และชั้นสรุปหลังจบการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำ ขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมไว้ 3 ขั้นตอนคือ

1. ชั้นเตรียม
2. ชั้นปฏิบัติการ
3. ชั้นสรุป

2.5 ประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผล

2.5.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ

บุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 153-156) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หรือวิธีสอนหรือนวัตกรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการทดลองใช้และหาประสิทธิภาพของสิ่งที่พัฒนาเพื่อจะมั่นใจในการที่จะนำไปใช้ต่อไป การหาประสิทธิภาพที่ใช้เกณฑ์ 80/80 ซึ่งมีวิธีการ 2แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 พิจารณาจากผู้เรียนจำนวนมาก (ร้อยละ 80) สามารถบรรลุผลในระดับสูง (ร้อยละ 80) ในกรณีนี้เป็นนวัตกรรมสั้น ๆ ใช้นาน้อย เนื้อหาที่สอนมีเรื่องเดียว เช่นการสอน 1 บท ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง เป็นต้น เกณฑ์ 80/80 หมายถึง มีจำนวนผู้เรียนไม่ต่ำกว่า 80% ของผู้เรียนที่ทำคะแนนได้ ไม่ต่ำกว่า 80% ของคะแนนเต็ม

แนวทางที่ 2 พิจารณาจากผลระหว่างดำเนินการและเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (เช่นร้อยละ 80) ในกรณีที่ใช้การสอนหลายครั้งมีเนื้อหาสาระมากเช่นสอน 3 บทขึ้นไป มีการวัดผลระหว่างเรียน (Formative) หลายครั้ง เกณฑ์ 80/80 มีความหมายดังนี้

80 ตัวแรก เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)

80 ตัวหลัง เป็นประสิทธิภาพของผลโดยรวม (E_2)

การหาประสิทธิภาพใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนที่สอบได้ของทุกคน}}{\text{ผลรวมของคะแนนเต็มจากทุกคน}} \times 100$$

ประสิทธิภาพจึงเป็นร้อยละของค่าเฉลี่ยเมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม ซึ่งต้องมีค่าสูงจึงจะชี้ถึงประสิทธิภาพได้ กรณีนี้ใช้ร้อยละ 80

80 ตัวแรก ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการเกิดจากการนำคะแนนเต็มที่สอบได้ระหว่างดำเนินการ (นั่นคือ ระหว่างเรียนหรือระหว่างทดลอง) มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละ ซึ่งต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของผลโดยรวม เกิดจากการนำคะแนนจากการวัดโดยรวมเมื่อสิ้นสุดการสอน หรือสิ้นสุดการทดลอง มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละ ซึ่งได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 156)

1. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพสามารถกำหนดได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยจะกำหนดถ้าต้องการประสิทธิภาพสูงก็กำหนดค่าไว้สูง เช่น 90/90 แต่ถ้ากำหนดไว้สูงอาจพบปัญหาว่าไม่สามารถบรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ การที่จะทำให้ผู้เรียนส่วนมากทำคะแนนได้จำนวนเต็ม มีค่าเฉลี่ยจำนวนเต็มคือร้อยละ 90 ขึ้นไปไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีการตั้งเกณฑ์ 90/90 ในงานวิจัยบางเรื่องตั้งไว้ต่ำกว่า 80 ทั้งด้านกระบวนการ และผลโดยรวม เช่น 70/70 ทั้งนี้อาจเนื่องจากเห็นว่าเรื่องนั้นโดยธรรมชาติเป็นเรื่องที่ยาก เช่น วิชาเรชาคณิต เป็นต้น การตั้งเกณฑ์ไว้สูงอาจจะพบว่าไม่อาจบรรลุเกณฑ์ได้อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำเกินไป เช่น 70/70 ทั้งนี้เพราะถ้าสิ่งที่ครูพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพจริงแล้วจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ได้ การตั้งเกณฑ์ 50/50 หรือ 60/60 แสดงถึงว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนโดยเฉลี่ยครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม หรือมากกว่าครึ่งหนึ่ง เล็กน้อย (60%) ซึ่งไม่น่าจะเพียงพอควรพัฒนาได้มากกว่านั้น

2. การเขียนเกณฑ์ 80/80 ไม่ได้ หมายถึงอัตราส่วน หรือสัดส่วนระหว่าง 2 ส่วนนี้โดยทั่วไปไม่ได้แปลความหมายโดยนำมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้น ครูผู้วิจัยไม่อาจเขียนในรูป 80/80 แต่เขียนในรูปอื่น เช่น 80, 80 หรือแม้กระทั่งเขียนว่าใช้เกณฑ์ 80% ทั้งกระบวนการและผลโดยรวมก็ได้ การเขียน 80/80 เป็นเพียงแยกส่วนของประสิทธิภาพของกระบวนการซึ่งเป็นเลข 80 ตัวหน้ากับประสิทธิภาพของผลโดยรวม ซึ่งเป็นเลข 80 ตัวหลัง

3. ครูผู้วิจัยอาจตั้งเกณฑ์ทั้ง 2 ส่วนไม่เท่ากันก็ได้ ตั้งเกณฑ์เป็น 70/80 ซึ่งหมายความว่าประสิทธิภาพของกระบวนการใช้ 70% ส่วนประสิทธิภาพของผลโดยรวมใช้ 80% ซึ่งไม่นิยมกำหนดในลักษณะดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นที่จะทำอะไรให้สอดคล้องกับความนิยม ข้อสำคัญคือเหตุผลเบื้องหลังของการตั้งเกณฑ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้วิธีการตั้งเกณฑ์แบบนั้นมีความเหมาะสมมีเหตุผลที่ดีกว่า

2.5.2 การวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผล

เผชิญ กิจระการ (2544, น. 44-45) กล่าวว่า ถ้าหากผู้วิจัยต้องการพิจารณาว่าแผนการเรียนหรือสื่อที่สร้างขึ้น สามารถพิจารณาได้โดยพัฒนาการของนักเรียนคือพิจารณาว่าก่อนและหลังเรียนเรื่องใด ๆ ของนักเรียนได้พัฒนาหรือมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ หรือเพิ่มขึ้นเท่าใด ซึ่งอาจพิจารณาได้ จากการคำนวณหาค่า t-test (Dependent Sample) หรือหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) มีรายละเอียดดังนี้

การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนโดยอาศัยการหาค่า t-test (Dependent Sample)

1. เป็นการพิจารณาว่านักเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ โดยทำการทดสอบนักเรียนทุกคนก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) และนำมาหาค่า t-test (Dependent Sample) หากมีนัยสำคัญทางสถิติก็ถือว่านักเรียนกลุ่มที่ผู้วิจัยทำการศึกษามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้

2. การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนโดยอาศัยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) มีสูตรดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน} - \text{คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน}}$$

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับค่า E.I.

1. E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่างจะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า - 1.00 ก็ได้ และถ้าเป็นค่าลบแสดงว่าคะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือสื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพ เช่น

1.1 ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอ ไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะได้เท่าไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 100 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนตามที่ต้องการ

1.2 ถ้าผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบ ซึ่งต่ำกว่า 1.00 ก็ได้ลักษณะเช่นนี้ถือว่าการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลว และเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้นเพราะค่า E.I. ต่ำ หรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังสอนต่ำหรือน้อยกว่าคะแนนก่อนสอน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหาค่า E_1 / E_2 มาก่อนค่า E_2 คือ คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งจะเป็นค่าเดียวกับ

คะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้นคะแนนหลังสอนต่ำหรือน้อยกว่าคะแนนก่อนสอนค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด

1.3 การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไรหรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่าหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังสอนเพิ่มขึ้นน้อย เป็นเพราะว่ากลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้ว ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหาย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

มันทนา นวลสิงห์ (2548, น. 74) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่านิทานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่านิทาน มีความคิดสร้างสรรค์และเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพประกอบนิทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิยะนาถ เกิดโภคา (2549, น. 74-77) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน การวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงและแยกรายด้าน คือ ด้านการแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเอง และด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่าหลังได้รับการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนกนาถ จริตชื้อ (2549, น. 53) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮสโคปกับการจัดประสบการณ์แบบปกติ พบว่าการจัดประสบการณ์แบบไฮสโคปมีผลทำให้พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยสูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ และพบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหา กล่าวแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ

ประเทือง สุภาสอน (2550, น. 136-144) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร โดยเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบความสามารถทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน แบบสังเกตพัฒนาการทางภาษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ พบว่าความสามารถทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัยตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัจฉรา สอนโห (2551, น. 84-86) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยเก็บข้อมูลจากแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าที พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิลาวัลย์ พ่ออามาตย์ (2553, น. 101-103) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยเก็บข้อมูลจาก แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ แบบสังเกตและบันทึก แบบสังเกตพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือสถิติพื้นฐาน พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุภา บุญพั่ง (2553, น. 114-116) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติ กับ แบบสาร์ทส โดยสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เก็บข้อมูลจากแผนการจัดประสบการณ์แบบสังเกตพฤติกรรม ผลการวิจัย พบว่า ที่ระดับความนัยสำคัญ .01 นั้นเป็นไปไม่ได้ที่คะแนน

ความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติกับ แบบฮาร์ทส จะแตกต่างกัน

รสสุคนธ์ อยู่เย็น (2555) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 20 คน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านบ่อฝ้าย เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ 24 แผน สำหรับการทดลอง 8 สัปดาห์ และแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กชั้นอนุบาล 2 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อมั่นโดยรวมของเด็กอนุบาล 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติตลอด 8 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้นในระดับมาก

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Maxwell and Chmielewski (2008, pp. 143-153) ได้ศึกษาบทบาทด้านศักยภาพของลักษณะสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน การแสดงความเป็นส่วนตัวบนพื้นฐานความภาคภูมิใจในตนเอง เพื่อตรวจสอบผลกระทบของความเป็นส่วนตัวที่แวดล้อมที่เพิ่มขึ้นต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก ในกลุ่มทดลองนักเรียนอนุบาลจำนวน 38 คน และนักเรียนที่เรียนเกรด 1 ในจำนวน 6 ห้องเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทของรัฐทางตะวันตกเฉียงเหนือถูกประเมินโดยข้อสอบ Pre-test และ Post-test ของดัชนีวัดความภาคภูมิใจในตนเอง และแบบประเมินความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก การวัดผลทั้งสองค่านี้เป็นด้านบวกสำหรับนักเรียนที่เรียนเกรด 1 จากการศึกษาพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กนั้นอาจได้รับอิทธิพลและการส่งเสริมโดยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนอย่างเฉพาะเจาะจง

Slutzky and Simpkins (2009, pp. 381-389) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการมีส่วนร่วมด้านกีฬาของเด็กและความภาคภูมิใจ เพื่อทดสอบว่า ความเข้าใจตนเองในการเล่นกีฬาของเด็กผ่านความสัมพันธ์แบบลองจิจูด ระหว่างการใช้เวลาส่วนตัวและกิจกรรมกีฬาที่จัดขึ้นเป็นทีมแล้วทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตัวเองตามมา วิธีการ ใช้คลื่นของข้อมูล 4 คลื่น การศึกษาวิจัยเด็ก ซึ่งคัดเลือกมาจาก 3 ของโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้ปกครอง และคุณครู การศึกษาพบว่า การค้นพบบ่งชี้ว่านักเรียนใช้เวลาในการเล่นกีฬาเป็นทีมมากขึ้นแต่ไม่ให้เวลากับการเล่นกีฬาคนเดียว ได้รายงานว่าจะมีความเข้าใจในตนเองเกี่ยวกับกีฬามากขึ้นเป็นลำดับซึ่งสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเองที่สูงกว่าผู้ที่มีความสามารถในระดับเดียวกัน การวิเคราะห์จากหลายกลุ่มเสนอแนะว่า

ความสัมพันธ์เหล่านี้ไม่ได้ผันแปรข้ามเพศ ความสามารถด้านกีฬา ความเชื่อว่ากีฬามีความสำคัญ หรือ การยอมรับจากเพื่อน

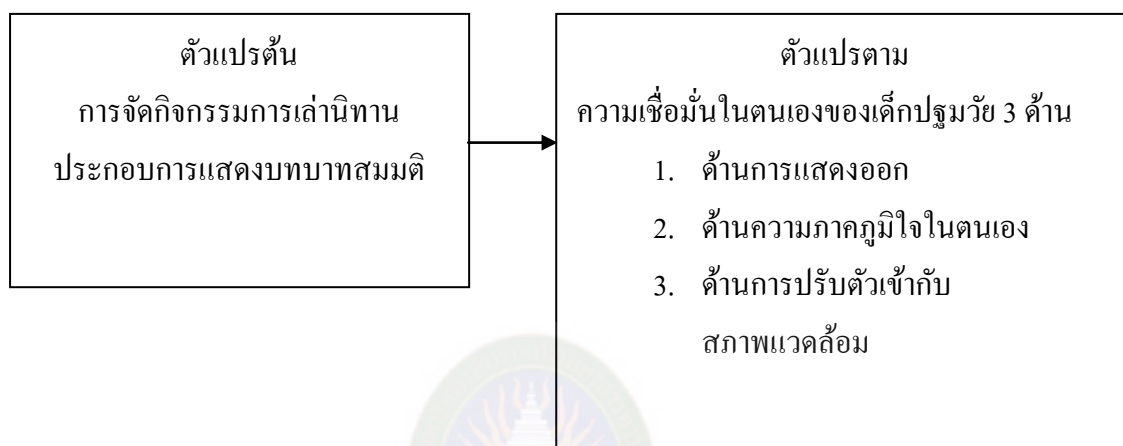
Eden (1999, pp. 151–177) ได้ศึกษาระบบตนเองของเด็กที่ก้าวร้าวและคุณภาพของความสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับรู้ของพวกเขาจากความสามารถของตนเองและจากขอบเขตที่พวกเขาได้รับการสนับสนุนด้านคุณค่าและการยอมรับจากผู้อื่น เด็กก้าวร้าวส่วนใหญ่ที่ปรากฏมีระบบตนเองที่ต่ำกว่าและขาดความประนีประนอมมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่ก้าวร้าว ปรากฏว่าเป็นความเสี่ยงที่มากขึ้น ที่จะเพิ่มปัญหาด้านพฤติกรรมมากกว่าบรรดาเด็กที่ก้าวร้าว ผู้ซึ่งรับรู้ความสามารถของพวกเขาที่ขาดหายไป และปัญหาด้านความสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้องกว่าสมมติฐานเบื้องต้นถูกนำเสนอเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการและความสัมพันธ์ระหว่างระบบตนเองกับความก้าวร้าวรวมไปถึงการเป็นเด็กอย่างเต็มตัวของพวกเขาสู่การเป็นวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่

Gail M. and Cramer (2007, pp. 345–359) ได้ศึกษาผลกระทบสปีฟวี้เด็กในเมืองกับชนบทของชาวจามาอิกาเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ป้องกันตัวเองของคอกเกอร์และเมเจอร์ กลุ่มทดลองเด็กอเมริกันแตรีเบีย 200 คน จากโรงเรียนประถมชนบท 85 คน และในเมือง 115 คน พบการสนับสนุนสำหรับทั้ง 2 รูปแบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการป้องกันตัวเองเด็กประถมในเมืองมีความมั่นใจสูงกว่า เด็กที่มีอายุสูงกว่า มีความมั่นใจในตนเองมากกว่าสำหรับผู้ซึ่งมีความมั่นใจ และในสปีฟวี้ของตนเองเหมือน ๆ กับคนผิวขาว

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ สามารถส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์เห็นคุณค่าในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

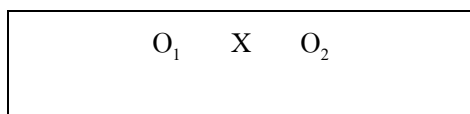
1. กลุ่มเป้าหมาย
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงเต็งคอนหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 9 คน

3.2 แบบแผนการวิจัย

แบบแผนการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำเครื่องมือที่ผ่านตรวจสอบคุณภาพ แล้วไปทดลองใช้จริงด้วยกระบวนการวิจัย โดยศึกษากลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดียว สังเกตความเชื่อมั่นในตนเองก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีแบบแผนการทดลองดังต่อไปนี้

- O₁ แทน สังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองก่อนการทดลอง
- X แทน การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ
- O₂ แทน สังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองหลังการทดลอง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ
2. แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

3.4 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.4.1 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 วิเคราะห์หลักการ และแนวคิด จากเอกสาร บทความที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็ก

3.4.1.2 ศึกษานิทานประกอบภาพที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และเลือกนิทานที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เป็นเรื่องที่มีตัวละครไม่มาก มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม และให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เนื้อหาไม่ยาวเกินไป ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที จำนวน 4 เรื่อง

3.4.1.3 คัดเลือกนิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม

3.4.1.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 16 แผน โดยกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อนิทาน สาระสำคัญ จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียม ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสรุป

1) ขั้นเตรียม ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การสนทนาก่อนทำท่าทางการใช้คำถาม และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ในการปฏิบัติตัวระหว่างฟังนิทาน

2) ขั้นปฏิบัติการ ครูแนะนำกิจกรรมประกอบนิทานที่เด็กจะได้มีส่วนร่วมในการแสดงท่าทางประกอบเนื้อหาของนิทานแต่ละเรื่อง

3) ขั้นสรุป ครูให้เด็กทั้งชั้นร่วมกันสรุปเรื่องที่ได้จากเนื้อหาของนิทานที่เด็กจะต้องนำไปปฏิบัติ

3.4.1.5 หากคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยการนำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแผน ผู้เชี่ยวชาญได้แก่

1) นางเอี่ยมพร ต้นชนะเทวินทร์ การศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2) นางวงเดือน นิสัยนต์ การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) ครูชำนาญการพิเศษ สาขาปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3) นายสมชาย รบไพรี การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา) ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบึงคล้าท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.4.1.6 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าความเหมาะสมของแผนเท่ากับ 4.50

3.4.1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติไปทดลองใช้กับนักเรียนปฐมวัยชั้นปีที่ 1 โรงเรียนบ้านท่าสองคอน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อให้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.4.2 แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

3.4.2.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองโดยการศึกษาเอกสาร หัวใจของการศึกษาสำหรับเด็ก 1-5 ขวบ ของธรรมบุญ นวลใจ (2541, น. 75 - 96) ศึกษาเอกสารการวัดและประเมินผลแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย ของ สิริมา ภิญญโณอนันตพงษ์ (2545, น. 208) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของ ชนกนาถ จริตชื้อ (2549, น. 64-185)

3.4.2.2 กำหนดองค์ประกอบและวิเคราะห์รายการความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบความเชื่อมั่นในตนเองของ ชนกนาถ จริตชื้อ (2549, น. 64-65) ซึ่งมีรายละเอียดที่แสดงถึงพฤติกรรมที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง 3 ลักษณะดังนี้

- 1) ด้านการแสดงออก
- 2) ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง
- 3) ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

3.4.2.3 สร้างแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรม ดังนี้

ระดับ 1 แสดงว่า ไม่กล้าแสดงออก หรือไม่กล้าตัดสินใจ ให้ 1 คะแนน

ระดับ 2 แสดงว่า กล้าแสดงออก หรือกล้าตัดสินใจแบบลังเล ให้ 2 คะแนน

ระดับ 3 แสดงว่า กล้าแสดงออก หรือกล้าตัดสินใจทันที ให้ 3 คะแนน

3.4.2.4 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ พิจารณาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไข

3.4.2.5 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตามข้อ 1.5.1 ซึ่งมีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตรวจสอบคุณลักษณะของแบบสังเกต ในด้านความสอดคล้องของเนื้อหาความสอดคล้องของ พฤติกรรมที่ต้องการวัด ซึ่งใช้วิธีการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Congruence) (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2545, น. 150-151) โดยให้ตรวจพิจารณาให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

คะแนน -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจว่าแบบสังเกตนั้น ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรม ที่ต้องการวัด

คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญ ไม่แน่ใจว่าแบบสังเกตนั้น วัดได้สอดคล้องกับ พฤติกรรมที่ต้องการวัด

คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจว่าแบบสังเกตนั้น วัดได้สอดคล้องกับ พฤติกรรมที่ต้องการวัด

โดยถือเกณฑ์ว่าแบบสังเกตที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 เป็นแบบสังเกตที่ใช้ได้ ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3.4.2.6 นำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองที่สร้างขึ้น และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ดำเนินการจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 เก็บข้อมูลพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยทุกด้าน โดยใช้แบบสังเกตความ เชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง

3.5.2 ดำเนินการทดลองและบันทึกลงในแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองเด็กปฐมวัยจากการ จัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเป็นเวลา 4 สัปดาห์

3.5.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลองนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบข้อมูลทุกด้าน เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 หากคุณภาพของการจัดกิจกรรม โดยนำคะแนนจากแบบประเมินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วมาหาค่าแล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สมนึก ภัทธิษณิ (2546, น. 97) โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 - 5.00 จึงถือว่าใช้ได้

3.6.2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สถิติการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ (E_1/E_2)

3.6.3 วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรม (Effectiveness Index : E.I.) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ระหว่างคะแนนจากแบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเองก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

3.6.4 วิเคราะห์หาความแตกต่างของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ได้จากการทำแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดกับหลังการจัดกิจกรรม จากการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 หาค่าสถิติพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการจัดกิจกรรม โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536)

3.7.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (3-1)$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูล

3.7.1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}} \quad (3-2)$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

3.7.2 สถิติที่ใช้หาค่าประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรม (E_1/E_2) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2551, น. 98-99)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100 \quad (3-3)$$

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100 \quad (3-4)$$

เมื่อ $\sum X$ แทน คะแนนรวมของการฝึกปฏิบัติระหว่างทาง
 A แทน คะแนนเต็มของการฝึกปฏิบัติระหว่างทาง
 $\sum F$ แทน คะแนนรวมของการทดสอบหลังการใช้นวัตกรรม
 B แทน คะแนนเต็มของการทดสอบหลังการใช้นวัตกรรม
 N แทน จำนวนนักเรียน
 E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
 E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

3.7.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรม (เผชิญ กิจระการ, 2544, น. 2)

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน} - \text{คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน}} \quad (3-5)$$

3.7.4 เปรียบเทียบคะแนนจากแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad (3-6)$$

เมื่อ t แทน ค่าความแตกต่างของคะแนน
 D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการและเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ดังต่อไปนี้

- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
- S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- n แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
- E_1 แทน ประสิทธิภาพด้านกระบวนการของแผนการจัดกิจกรรม
- E_2 แทน ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ของแผนการจัดกิจกรรม
- E.I. แทน ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรม
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญ

4.2 ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการหาดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนปฐมวัยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ตามเกณฑ์ 80/80 ปรากฏดังตารางที่ 4.1-4.3

ตารางที่ 4.1

ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

แผนที่	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
1 – 2	9	5	4.00	0.70	80.00
3 – 4	9	5	4.33	0.70	86.66
5 – 6	9	5	4.11	0.78	82.22
7 – 8	9	5	4.33	0.71	86.66
9 – 10	9	5	4.56	0.53	91.11
11 – 12	9	5	4.00	0.70	80.00
13 – 14	9	5	4.11	0.60	82.22
15 – 16	9	5	4.44	0.52	88.88
รวม		40	33.88	3.65	84.72

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) = 84.72

จากตารางที่ 4.1 พบว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนมีความเชื่อมั่นเฉลี่ยเท่ากับ 33.88 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.72 แสดงว่า ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 84.72

ตารางที่ 4.2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

เลขที่	คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองจากแบบวัด ความเชื่อมั่นในตนเองหลังเรียน
1	27
2	29
3	30
4	31
5	30
6	31
7	35
8	34
9	29
รวม	276
คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	30.66
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	2.50
ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	85.18
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	85.18

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.66 จากคะแนนเต็ม 36 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.18 แสดงว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 85.18

ตารางที่ 4.3

ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

ผลการเรียน	คะแนน เต็ม	\bar{X}	S.D.	ร้อยละของ คะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	40	33.88	3.65	84.72
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	36	30.66	2.50	85.18
ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรม (E ₁ /E ₂) เท่ากับ 84.72/85.18				

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) เท่ากับ 84.72 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 85.18 ดังนั้นประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมีประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 84.72/85.18

ตอนที่ 2 ผลการหาดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

ตารางที่ 4.4

ดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

เลขที่	ผลรวมของคะแนน (เต็ม 36 คะแนน)			ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)	ร้อยละที่เพิ่มขึ้น จากก่อนเรียน
	หลังเรียน	ก่อนเรียน	คะแนนเพิ่ม		
1	27	19	8	0.4705	47.05
2	29	24	5	0.4166	41.66
3	30	21	9	0.6000	60.00
4	31	21	10	0.6666	66.66
5	30	22	8	0.5714	57.14
6	31	20	11	0.6875	68.75
7	35	24	11	0.9166	91.66
8	34	22	12	0.8571	85.71
9	29	20	9	0.5625	56.25
รวม	276	193	83	0.6335	63.35
\bar{X}	30.66	21.50	-	-	-
S.D.	2.50	1.70	-	-	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 0.6335 หรือคิดเป็นร้อยละ 63.35

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนปฐมวัยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้ค่าสถิติ t-test Dependent ปรากฏดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5

ผลการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนปฐมวัย

กลุ่มเป้าหมาย	N	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	P
		\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D.		
นักเรียนชั้นปฐมวัย	9	21.44	1.74	30.66	2.50	13.12**	.00

หมายเหตุ.** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสรุปผลตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.1.1 เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5.1.2 เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

5.1.3 เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

5.2 สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 84.72/85.18 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

5.3.2 ดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 0.6335

5.3.3 นักเรียนปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4 อภิปรายผล

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญที่ควรนำอภิปรายผลดังนี้

5.4.1 การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.72/85.18 หมายความว่า นักเรียนมีค่าความเชื่อมั่นระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 84.72 และมีความเชื่อมั่นหลังการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 85.18 แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก เพราะกิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก เมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้ สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ส่งเสริมการกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547, น. 32) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัย เป็นสื่อที่ใช้ในการสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ ทำให้เด็กซึมซับและรับความรู้ไว้ ส่วนการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ท่าทาง ตามสถานการณ์หรือบทบาทที่กำหนดให้ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเล่านิทานด้วยการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติตามขั้นตอนของ ทิศนา แจมมณี (2550, น. 358 - 359) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้รับแนวคิดนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้เกิดเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนในการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้แสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ และผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาในระหว่างการทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล จึงส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นสูงขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.4.2 ดัชนีประสิทธิผลของความเชื่อมั่นในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 0.6335 แสดงว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้น 0.6335 หรือคิดเป็นร้อยละ 63.35 นั่นคือ การจัดกิจกรรมด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้น มีพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รสสุคนธ์ อยู่เย็น (2555) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 พบว่าความเชื่อมั่นโดยรวมของเด็กอนุบาล 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติตลอด 8 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้นในระดับมาก และปิยะนาถ เกิดโกลา (2549, น. 74-77) ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงและแยกรายด้าน คือ ด้านการแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเองและด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่สร้างขึ้น นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง ซึ่งครูจะเป็นเพียงคนจัดกิจกรรมให้ และขณะทำการสอนผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนพยายามตอบคำถาม อีกทั้งขั้นตอนการจัดกิจกรรมด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ที่สร้างขึ้นเป็นวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนเป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ส่งผลให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน

5.4.3 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติมีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่ากิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยคิดสรรค่านั้น เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ จากการจัดกิจกรรมให้เด็กนั้นในช่วงสัปดาห์แรกเด็กยังไม่กล้าแสดงออก แต่จากการจัดกิจกรรมไปได้ระยะหนึ่ง ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์สุดท้ายเด็กเริ่มมีความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเป็นการเล่านิทานให้เด็กแสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครที่ครูเล่า ทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียน เด็กได้รับความสนุกสนาน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและแสดงบทบาทของตัวละครในนิทาน การเลียนแบบตัวละครทำให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออก ไม่ประหม่าหรือเขินอาย สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ เพราะครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเลือกตัวละครตามความสนใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รสสุคนธ์ อยู่เย็น (2555) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

อนุบาลชั้นปีที่ 2 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กชั้นอนุบาล 2 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.5.1.1 ก่อนจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ควรบอกข้อตกลงในการจัดกิจกรรมให้เด็กทราบอย่างชัดเจน เด็กจะเข้าใจขั้นตอนของกิจกรรมและทำกิจกรรมได้ดี

5.5.1.2 การจัดบรรยากาศในการทำกิจกรรม ครูควรให้กำลังใจโดยการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ขอมรับการแสดงออกของเด็ก ทางสีหน้า น้ำเสียง คำพูด เพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจและเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง ทำให้เด็กมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียนรู้

5.5.1.3 ลักษณะนิทานที่นำมาเล่าและแสดงบทบาทสมมติ ควรมีเนื้อหาตรงวัตถุประสงค์

5.5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

5.5.2.1 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถด้านอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบและการแก้ปัญหา

5.5.2.2 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมแบบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). *แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข*. กรุงเทพฯ :
เอกสารรายงานการวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2537). *คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3- 5 ปี)*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โครงการวิจัยสภาพ
ความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ*.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2535). *เทคนิคการเล่านิทาน. ใน เทคนิคน่ารู้ควรคู่แก่เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2536). *สอนให้เป็นอัจฉริยะตามแนวนีโอฮิวแมนนิส (พิมพ์ครั้งที่ 5)*.
กรุงเทพฯ : ที.พี.พีรินท์.
- เกริก ชุ่นพันธ์. (2539). *การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.2539.
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2540). *นักเล่านิทานสร้างนักอ่าน.สารพัฒนาหลักสูตร (กรกฎาคม – กันยายน).*
*กิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน. (ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- จารุณี ศรีเผือก. (2554). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่มีระดับความฉลาด
ทางอารมณ์ต่างกัน หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบ
คำถาม และด้วยการแสดงบทบาทสมมติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*
- จันทร์เพ็ญ สุภาพล. (2538). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของการศึกษาปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน
ประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม
ช่วยเหลือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.*

- ชนกนาด จิตรเชื้อ. (2549). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
- พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2530). *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทศนา เขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมนุญ นวลใจ. (2541). *หัวใจแห่งการศึกษาสำหรับเด็กวัย 1-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ : กำแก้ว.
- นงลักษณ์ เกตุการณ์. (2551). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองในกิจกรรมศิลปะของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบการระดมสมองและการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์*.
- นันทกา ปรีดาศักดิ์. (2542). *ผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการศิลปะที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏนครราชสีมา*.
- นครราชสีมา : งานวิจัยที่ได้รับงบประมาณอุดหนุนการวิจัยจาก สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- บุญส่ง ครูศรี. (2537). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานิทานพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 โดยการใช้บทบาทสมมติและการใช้เพลงพื้นบ้าน*.
- (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเทือง สุภาสอน. (2550). *ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสกนนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 1*.
- ปราโมทย์ เขียมสวัสดิ์. (2539). *ผลของการเล่นเป็นกลุ่มแบบกำหนดวิธีเล่นเองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอนุบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
- กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะนาถ เกิดโลกา. (2549). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน*.
- ผุสดี กุญชรินทร์. (2526). *เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. (เอกสารการสอนชุดพฤติกรรมวิทยาเด็ก). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เผชิญ กิจระการ. (2544). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (E1/E2), ใน *การวัดผลการศึกษา*. 49, 81.
- พรรณี ช. เจนจิต. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : คอมแพคท์พรีน.
- พรทิพย์ วิน โคมินทร์. (2542). *นิทานและหุ่นสำหรับเด็ก*. ปทุมธานี : ฝ่ายเอกสารตำราวิทยาลัยครู เพชรบุรีวิทยาลัย.
- พัชรี ไชยะสนิต. (2535). *เอกสารประกอบการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมระดับก่อน ประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- พิมพ์ิกา คงรุ่งเรือง. (2542). *การศึกษาลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแกนแห่งการเรียนรู้ของไฮสโคป*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มัทนา นวลสิงห์. (2548). *ผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่านิทานที่มีต่อ ความคิดสร้างสรรค์ และเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียน บ้านหนองตากวย สำนักงานเขตพื้นที่สกลนคร เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- รสสุคนธ์ อยู่เย็น. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏชลบุรี.
- วรรณิ สิริสุนทร. (2539). *การเล่านิทาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันเนา ยูเด็น. (2542). *นิทานคือชีวิต*. กรุงเทพฯ : องค์การการค้าสุสภา.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). *การพัฒนาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาวัลย์ พ้ออมาตย์. (2553). *ผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ลอร์ฟ ที่มีต่อ ความคิดสร้างสรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2542). *การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศุภวรรณ เล็กวิไล. (2548). *นวัตกรรมการเรียนรู้อำนาจสำหรับการวิจัยภายในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรีนติ้ง.

- สมัย เทียนคุณ. (2527). *พลังจิตใต้สำนึก “วิธีสร้างความสุขและความสำเร็จด้วยตนเอง”*.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬารังการพิมพ์.
- สมควร ผาวงษา. (2553). *ผลการพัฒนาคุณธรรมของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรม
 การเล่านิทาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมศักดิ์ ปริบูรณ์. (2542). *นิทาน ความสำคัญและประโยชน์*. ราชบุรี :
 สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุจริต เพียรชอบ. (2531). *การพัฒนาการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา บัวคำภา. (2530). *วิชาและรายวิชาที่เปิดสอนในระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย*.
 อุดรดิตต์ : ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์.
- สุภา บุญพั้ง. (2553). *การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก
 ปฐมวัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 กับ แบบฮาร์ทส*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา :
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สันพัฒน์ อรุณธารี. (2542). *นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย*. ภูเก็ต : โครงการตำราวิชาการราชภัฏ
 เฉลิมพระเกียรติ.
- สุจริต เพียรชอบ. (2531). *การพัฒนาการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อน ประถมศึกษา*.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อัจฉรา สอนโห. (2551). *ผลการจัดประสบการณ์แบบ โครงการที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความ
 เชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สกลนคร :
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2542). *สร้างเด็กให้เป็นอัจฉริยะ (Raising A Genius) เล่ม 2 กลยุทธ์สร้างเด็กให้
 ปัญญาเลิศ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- Gail M(Anderson) Ferguson, Phebe Cramer. (2007). Department of Psychology, Williams
 College United States, *Journal of Applied Development Psychology*. p. 345-359.
- John F. Edens. (1999). Aggressive children’s Self-Systems and the Quality of their
 relationships with significant others, *Aggression and Violent Behavior*. 4(2), 151-177.

Lorraine E Maxwell. (2008). "Environmental Personalization and Elementary School Children's Self-esteem," *Journal of Environmental Psychology*.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชั้น อนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สัปดาห์ที่
หน่วย ต้นไม้ ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ. เวลา 30 นาที

สาระสำคัญ

การจัดกิจกรรมเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ เราสามารถนำเอาพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีมาใช้เป็นแบบอย่างให้เด็ก ในการเล่านิทานเมื่อเล่าจบควรจัดกิจกรรมได้แก่ การให้เด็กตอบคำถามการให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ กล้าแสดงออก มีความภูมิใจในตนเอง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถใช้ในการชีวิตประจำวันได้

1. จุดประสงค์

- 1.1 นักเรียนกล้าแสดงออก
- 1.2 นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง
- 1.3 นักเรียนรู้จักการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

2. สาระการเรียนรู้

2.1 สาระที่ควรเรียนรู้ : การกล้าแสดงออก ความภูมิใจในตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

- 2.2 ประสพการณ์สำคัญ : การฟังแล้วสนทนาซักถาม/ตอบคำถาม
: การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นผู้อื่น
: สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์จากนิทาน
: การแสดงบทบาทสมมติ

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นเตรียม

1. ครูให้นักเรียนนั่งเป็นรูปตัวยู
2. ครูท่องคำคล้องจองต้นไม้ให้ฟัง 3 ครั้ง
3. ครูให้นักเรียนท่องตาม 2 ครั้ง และให้นักเรียนลองท่องเอง
4. ครูมีนิทานเกี่ยวกับเทพารักษ์กับคนตัดไม้มาแล้วให้นักเรียนฟัง

ขั้นปฏิบัติการ

5. ครูเล่านิทานเรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดไม้ พร้อมทั้งมีภาพประกอบ
6. ครูบอกนักเรียนว่าครูมีคำถามจากเรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดไม้ มาให้นักเรียนทุกคนช่วยกันคิด และตอบคำถาม ครูถามนักเรียนว่า คนตัดไม้กับเพื่อนบ้าน มีนิสัย และพฤติกรรมที่ต่างกันอย่างไร โดยให้นักเรียนแต่ละคนกันคิด แล้วนำเสนอให้เพื่อนฟัง

ขั้นกิจกรรมต่อเนื่องการเล่านิทานด้วยการแสดงบทบาทสมมติ

ครูใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะในการปฏิบัติ

ขั้นนำเสนอสถานการณ์

1. ครูให้นักเรียนจับกลุ่มๆละ 4 คน และกลุ่มละ 5 คน ตามความสมัครใจ และเลือกหัวหน้ากลุ่ม
2. ครูบอกนักเรียนว่าจะให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติจากนิทานเทพารักษ์กับคนตัดไม้

ขั้นเลือกผู้แสดง

3. ครูให้นักเรียนเลือกผู้แสดงในกลุ่มว่าใครจะแสดงเป็นคนตัดไม้ เพื่อนบ้าน เทพารักษ์ ตันไม้

ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์

4. ครูเตรียมผู้สังเกตการณ์ โดยชี้แจงให้ทราบว่าควรสังเกตพฤติกรรมของคนตัดไม้ เพื่อนบ้าน ด้านที่ดีและไม่ดีระหว่างที่เพื่อนทำการแสดง

5. ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าพຽງนี้จะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่องเทพารักษ์กับคนตัดไม้

6. ระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ครูสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การกล้าพูดกล้าแสดงออก

7. ครูสังเกตความตั้งใจทำกิจกรรมของนักเรียนและจดบันทึกคำตอบ

สื่อการเรียนการสอน

1. คำคล้องจองตันไม้
2. นิทานประกอบภาพเรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดไม้

4.. การวัดผลและประเมินผล

- 4.1 วิธีการวัดและประเมินผล
สังเกตพฤติกรรมการตอบคำถาม การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การนำเสนอผลงาน

- 4.2 เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรม

5. เกณฑ์การวัดและประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถาม

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

ชั้น อนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สัปดาห์ที่
หน่วย ต้นไม้ ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ. เวลา 30 นาที

สาระสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ เราสามารถนำเอาพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีมาใช้เป็นแบบอย่างให้เด็ก ในการเล่านิทานเมื่อเล่าจบควรจัดกิจกรรมได้แก่ การให้เด็กตอบคำถามการให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ กล้าแสดงออก มีความภูมิใจในตนเอง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถใช้ในการชีวิตประจำวันได้

1. จุดประสงค์

- 1.1 นักเรียนกล้าแสดงออก
- 1.2 นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง
- 1.3 นักเรียนรู้จักการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

2. สาระการเรียนรู้

2.1 สาระที่ควรเรียนรู้ : การกล้าแสดงออก ความภูมิใจในตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

- 2.2 ประสพการณ์สำคัญ : การฟังแล้วสนทนาซักถาม/ตอบคำถาม
: การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นผู้อื่น
: สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์จากนิทาน
: การแสดงบทบาทสมมติ

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นทบทวน

1. ครูให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่มที่จับกันไว้เมื่อวานมาเข้ากลุ่ม
2. ครูให้กลุ่มหนึ่งเตรียมตัวผู้แสดง และผู้สังเกตการณ์อีกกลุ่มหนึ่ง

ขั้นแสดงบทบาทสมมติ

3. ครูเล่านิทานเป็นตอนๆเพื่อให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง
ชายตัดฟืนคนหนึ่ง...เข้าไปตัดฟืนในป่า เผอิญเขาทำขวานพลัดตกลงไปในสระน้ำ"โฮ้...โฮ้...โฮ้...ฉันจะทำอย่างไรดี ว่ายน้ำก็ไม่เป็น"ชายตัดฟืนคร่ำครวญอยู่ริมสระ เพราะเขาไม่มีเครื่องมือทำมาหากินอีก
"นี่ก็ไม่ใช่ขวานของข้า...ของข้าขวานเหล็กธรรมดาท่าน ไม่ใช่ขวานเงิน" "เจ้าเป็นคนซื่อสัตย์" เทพารักษ์พูด "คนอย่างเจ้าหายาก เอ้าข้าให้ขวานทองกับขวานเงินเจ้าเป็นรางวัลก็แล้วกัน" กล่าวเสร็จแล้วเทพารักษ์ก็หายตัวไป

คนตัดฟืน นำขวานทองและขวานเงินเดินกลับบ้าน พบใครก็อวดให้ชมและเล่าว่าได้มาอย่างไร "เทวดาท่านดีใจมากเลย ชำนึ่งร้องไห้อยูริมสระเดี่ยวเดี๋ยวเท่านั้น ท่านก็มางมขวานให้ แล้วก็ให้ขวานทอง ขวานเงินแก่ข้าอีกด้วย"

เพื่อนบ้านคนหนึ่ง อยากรู้บ้าง จึงเข้าไปในป่า ทำที่หาฟืน แล้วก็โยนขวานของตนทิ้งลงในน้ำ "ฮือ...ฮือ...ฮือ... คราวนี้ข้าหมดทางหากินแน่ ๆ " เทพารักษ์มางมขวานให้เช่นเคย "เอ้า ขวานทองเล่มนี้ของเจ้าใช้ไหม ? " "ใช่ ใช่แล้วท่าน ของข้าเอง" ชายโกลนมากพูดอย่างยินดี "เจ้าคนโง่งไม่น่าคบ " พูดแล้ว เทพารักษ์ก็หายวับไปกับขวานทอง และเพื่อนบ้านคนนั้นก็ไม่ได้รับขวานที่ตกลงไปในสระคืนอีกด้วย

(นักเรียนแต่ละคน พูดและแสดงบทบาทของตนเอง)

ชั้นอภิปรายความรู้สึกรู้สึก

4. ครูถามความรู้สึกของนักเรียนที่ได้แสดงบทบาทสมมติ และผู้ดูการแสดง พร้อมสังเกตพฤติกรรม การช่วยเหลือกันการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การกล้าแสดงออกความภูมิใจในตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

ชั้นสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปพฤติกรรมจากนิทาน และชี้แนะพฤติกรรมที่เหมาะสม

ชั้นประเมินผลการเรียนรู้

6. ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตลอด

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทานประกอบภาพเรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดไม้

4.. การวัดผลและประเมินผล

4.1 วิธีการวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการตอบคำถาม การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การนำเสนอผลงาน

4.2 เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรม

5. เกณฑ์การวัดและประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถาม

คำถามประจำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการแสดง
บทบาทสมมติ ที่ 1 และ 2

1. นิทานเรื่องนี้ชื่อเรื่องอะไร
2. นิทานเรื่องนี้เกิดขึ้นที่ไหน
3. คนตัดฟันทำขวานหล่นที่ไหน
4. คนตัดฟันไปเจอใคร
5. คนตัดฟันไปตัดต้นไม้ที่ไหน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

ชั้น อนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สัปดาห์ที่
หน่วย ต้นไม้ ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ. เวลา 30 นาที

สาระสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ เราสามารถนำเอาพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีมาใช้เป็นแบบอย่างให้เด็ก ในการเล่านิทานเมื่อเล่าจบควรจัดกิจกรรมได้แก่ การให้เด็กตอบคำถามการให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ กล้าแสดงออก มีความภูมิใจในตนเอง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถใช้ในการชีวิตประจำวันได้

1. จุดประสงค์

- 1.1 นักเรียนกล้าแสดงออก
- 1.2 นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง
- 1.3 นักเรียนรู้จักการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

2. สาระการเรียนรู้

2.1 สาระที่ควรเรียนรู้ : การกล้าแสดงออก ความภูมิใจในตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

- 2.2 ประสพการณ์สำคัญ : การฟังแล้วสนทนาซักถาม/ตอบคำถาม
: การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นผู้อื่น
: สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์จากนิทาน
: การแสดงบทบาทสมมติ

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นแสดงบทบาทสมมติ

1. ครูให้กลุ่มผู้แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ และผู้สังเกตการณ์อีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้แสดง

3. ครูเล่านิทานเป็นตอนๆเพื่อให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง

ชายตัดฟืนคนหนึ่ง...เข้าไปตัดฟืนในป่า เผอิญเขาทำขวานพลัดตกลงไปในสระน้ำ"โฮ้...โฮ้...โฮ้...ฉันจะทำอย่างไรดี ว่ายน้ำก็ไม่เป็น"ชายตัดฟืนคร่ำครวญอยู่ริมสระ เพราะเขาไม่มีเครื่องมือทำมาหากินอีก

"นี่ก็ไม่ใช่ขวานของข้า...ของข้าขวานเหล็กธรรมดาท่าน ไม่ใช่ขวานเงิน" "เจ้าเป็นคนซื่อสัตย์" เทพารักษ์พูด "คนอย่างเจ้าหายาก เอ้าข้าให้ขวานทองกับขวานเงินเจ้าเป็นรางวัลก็แล้วกัน" กล่าวเสร็จแล้วเทพารักษ์ก็หายตัวไป

คนตัดฟืน นำขวานทองและขวานเงินเดินกลับบ้าน พบใครก็อวดให้ชมและเล่าว่าได้มาอย่างไร "เทวดาท่านดีใจมากเลย ชำนั่งร้องไห้อยู่ริมสระเดี่ยวเดียวเท่านั้น ท่านก็มางมขวานให้ แล้วก็ให้ขวานทอง ขวานเงินแก่ข้าอีกด้วย"

เพื่อนบ้านคนหนึ่ง อยากได้บ้าง จึงเข้าไปในป่า ทำทีหาฟืน แล้วก็โยนขวานของตนทิ้งลงในน้ำ "ฮือ...ฮือ...ฮือ... คราวนี้ข้าหมดทางหากินแน่ ๆ " เทพารักษ์มามขวานให้เช่นเคย "เอ้า ขวานทองเล่มนี้ของเจ้าใช้ไหม ? " "ใช่ ใช่แล้วท่าน ของข้าเอง" ชายโลภมากพูดอย่างยินดี "เจ้าคนโงงไม่น่าคบ " พูดแล้ว เทพารักษ์ก็หายวับไปกับขวานทอง และเพื่อนบ้านคนนั้นก็ไม่ได้รับขวานที่ตกลงไปในสระคืนอีกด้วย

(นักเรียนแต่ละคน พูดและแสดงบทบาทของตนเอง)

ขั้นอภิปรายความรู้สึกรู้สึก

4. ครูถามความรู้สึกของนักเรียนที่ได้แสดงบทบาทสมมติ และผู้ดูการแสดง พร้อมสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือกันการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การกล้าแสดงออกความภูมิใจในตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

ขั้นสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปพฤติกรรมจากนิทาน และชี้แนะพฤติกรรมที่เหมาะสม

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

6. ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตลอด

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทานประกอบภาพเรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดไม้

4.. การวัดผลและประเมินผล

4.1 วิธีการวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการตอบคำถาม การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การนำเสนอผลงาน

4.2 เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรม

5. เกณฑ์การวัดและประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถาม

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

ชั้น อนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สัปดาห์ที่
หน่วย ต้นไม้ ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ. เวลา 30 นาที

สาระสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ เราสามารถนำเอาพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีมาใช้เป็นแบบอย่างให้เด็ก ในการเล่านิทานเมื่อเล่าจบควรจัดกิจกรรมได้แก่ การให้เด็กตอบคำถามการให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ กล้าแสดงออก มีความภูมิใจในตนเอง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้

1. จุดประสงค์

- 1.1 นักเรียนกล้าแสดงออก
- 1.2 นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง
- 1.3 นักเรียนรู้จักการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

2. สาระการเรียนรู้

- 2.1 สาระที่ควรเรียนรู้ : การกล้าแสดงออก ความภูมิใจในตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
- 2.2 ประสพการณ์สำคัญ : การฟังแล้วสนทนาซักถาม/ตอบคำถาม
: การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นผู้อื่น
: สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์จากนิทาน
: การแสดงบทบาทสมมติ

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นสรุป

1. หลังจากที่นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติ ครูได้ซักถาม พร้อมสังเกตพฤติกรรม การช่วยเหลือกัน การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การกล้าแสดงออกความภูมิใจในตนเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปพฤติกรรมจากนิทาน และชี้แนะพฤติกรรมที่เหมาะสม

ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

3. ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตลอด

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทานประกอบภาพเรื่อง เทพารักษ์กับคนตัดไม้

4.. การวัดผลและประเมินผล

4.1 วิธีการวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการตอบคำถาม การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน การนำเสนอผลงาน

4.2 เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรม

5. เกณฑ์การวัดและประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คำถามประจำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการแสดง
บทบาทสมมติ ที่ 3 และ 4

1. ทำไมคนตัดฟันถึงได้ขวานทอง
2. เพื่อนบ้านคนหนึ่งอยากได้ขวานทองเขาทำอย่างไร
3. เทวดาให้ขวานทองกับเพื่อนบ้านของเขาหรือไม่
4. การพูดโกหกเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่
5. นักเรียนอยากเป็นใครในเรื่องนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คู่มือ

การใช้แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะของแบบสังเกต

แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย

1. การกล้าแสดงออก หมายถึง การพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม กล้าตัดสินใจ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ไม่ประหม่า เงินอาย มองหน้า และสบตากับครูหรือผู้อื่น เมื่อมีการสนทนากัน และอาสาที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู

2. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง แสดงความชื่นชมและยอมรับการกระทำของตนเอง การเปิดเผยงานของกลุ่ม ดีใจและมีมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จต่อการทำกิจกรรม

3. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน และครูด้วยความสนใจให้ความช่วยเหลือ และยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

2. การใช้แบบสังเกต

การใช้แบบสังเกต ใช้ประเมินความเชื่อมั่นในตนเองก่อนและหลังการทดลอง

3. การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 1 แสดงว่า ไม่กล้าแสดงออก หรือไม่กล้าตัดสินใจ ให้ 1 คะแนน

ระดับ 2 แสดงว่า กล้าแสดงออก หรือกล้าตัดสินใจแบบลังเล ให้ 2 คะแนน

ระดับ 3 แสดงว่า กล้าแสดงออก หรือกล้าตัดสินใจทันที ให้ 3 คะแนน

4. วิธีการสังเกต

4.1 สังเกตขณะจัดประสบการณ์

4.2 บันทึกผลการสังเกต เมื่อสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใดและมีระดับคะแนนความเชื่อมั่นตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่องนั้น

แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

(เด็กชาย/เด็กหญิง).....

รายการความเชื่อมั่นในตนเอง	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	3	2	1	
1. การกล้าแสดงออก				
1.1 การแสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจ	
1.2 การแสดงตัวเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรม	
1.3 การมองเห็น สบตาครูและบุคคลอื่น ๆ ในขณะที่พูดและตอบคำถาม	
1.4 การสื่อความหมายกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจ	
2. ความภาคภูมิใจในตนเอง				
2.1 การแสดงความชื่นชม และพอใจในการกระทำของตนเอง	
2.2 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจ และมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ	
2.3 การเปิดเผยงาน และผลการกระทำของตนเองต่อเพื่อนและครู	
2.4 การตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ไม่ท้อถอยแม้มีอุปสรรค	
3. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม				
3.1 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และครู	
3.2 การให้ความช่วยเหลือเพื่อนและยอมรับการช่วยเหลือจากเพื่อน	
3.3 การทำตามข้อตกลงของกลุ่ม	
3.4 การสนทนาหรือบอกความต้องการของตนเองให้ครูทราบ	
รวม				

ลงชื่อผู้สังเกต

(.....)

เกณฑ์การประเมินความเชื่อมั่นในตนเอง

ที่	รายการพฤติกรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง	เกณฑ์การประเมิน	
1	การกล้าแสดงออก		
		1.1 การแสดงออกทางวาจา และท่าทางด้วยความมั่นใจ	ระดับ 3 แสดงความคิดเห็น แสดงท่าทาง ด้วยความ กระฉับกระเฉง ไม่ประหม่าอายหรือเคอะเขิน
			ระดับ 2 แสดงความคิดเห็น แสดงท่าทาง ด้วยความ กระฉับกระเฉง ไม่ประหม่าอายหรือเคอะเขิน บ้าง เป็นบางครั้ง
	ระดับ 1 แสดงความคิดเห็น แสดงท่าทาง ด้วยความ ประหม่า อายหรือเคอะเขิน		
	1.2 การแสดงตัวเป็นอาสา สมัครในการทำกิจกรรม	ระดับ 3 ยกมือใช้คำพูดที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู ทันที	
		ระดับ 2 ยกมือใช้คำพูดที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู โดยมีการชี้นำบ้างเป็นบางครั้ง	
		ระดับ 1 ยกมือใช้คำพูดที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู โดยมีการชี้นำตลอด	
	1.3 การมองหน้า สบตาครูและ บุคคลอื่นๆ ในขณะที่พูด และตอบคำถาม	ระดับ 3 สบหน้า สบตา กับคนที่พูดด้วย เมื่อมีการสนทนา ทุกครั้ง	
		ระดับ 2 สบหน้า สบตา กับคนที่พูดด้วย เมื่อมีการสนทนา เป็นบางครั้ง	
		ระดับ 1 ก้มหน้า หรือหันหน้าหนี เมื่อมีการสนทนา	
	1.4 การสื่อความหมายกับผู้อื่น ด้วยความเข้าใจ	ระดับ 3 สื่อความหมาย สบตา กับคนที่พูดด้วยเมื่อมีการ สนทนาทุกครั้ง	
		ระดับ 2 สื่อความหมาย สบตา กับคนที่พูดด้วย เมื่อมีการ สนทนา เป็นบางครั้ง	
ระดับ 1 สื่อความหมาย ก้มหน้า หรือหันหน้าหนี เมื่อมี การสนทนา			

ที่	รายการพฤติกรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง	เกณฑ์การประเมิน
2	ความภาคภูมิใจในตนเอง	
	2.1 การแสดงความชื่นชม และ พอใจในการกระทำของ ตนเอง	ระดับ 3 ยอมรับ ชื่นชม พอใจ การกระทำ และความเป็น ตัวเอง หรือบอกเล่าถึงถึงกิจกรรมที่ทำด้วยความ กระตือรือร้น ด้วยตนเอง
		ระดับ 2 ยอมรับ ชื่นชม พอใจ การกระทำ และความเป็น ตัวเอง หรือบอกเล่าถึงถึงกิจกรรมที่ทำด้วยความ กระตือรือร้น โดยการชักนำบางครั้ง
ระดับ 1 ยอมรับ ชื่นชม พอใจ การกระทำ และความเป็น ตัวเอง หรือบอกเล่าถึงถึงกิจกรรมที่ทำด้วยความ กระตือรือร้น โดยการชักนำตลอด		
	2.2 ความสนุกสนานในการทำ กิจกรรม ดีใจ และมี ความสุขเมื่อประสบ ความสำเร็จ	ระดับ 3 มีสีหน้า ทำทางยิ้มแย้ม และมีเสียงหัวเราะ ใน การทำกิจกรรมหรือเมื่อทำกิจกรรมได้สำเร็จ ตลอด กิจกรรม
		ระดับ 2 มีสีหน้า ทำทางยิ้มแย้ม และมีเสียงหัวเราะ ใน การทำกิจกรรมหรือเมื่อทำกิจกรรมได้สำเร็จ เป็นบาง ช่วงของกิจกรรม
		ระดับ 1 ไม่ยิ้มแย้ม และไม่หัวเราะ ในการทำกิจกรรม หรือเมื่อทำกิจกรรมได้สำเร็จ
	2.3 การเปิดเผยงาน และผลการ กระทำของตนเองต่อเพื่อน และครู	ระดับ 3 พุดนำเสนอ แสดงผลงาน ของตนเองต่อกลุ่มด้วย ตนเอง
		ระดับ 2 พุดนำเสนอ แสดงผลงาน ของตนเองต่อกลุ่ม โดยการชักนำบางครั้ง
		ระดับ 1 พุดนำเสนอ แสดงผลงาน ของตนเองต่อกลุ่ม โดยการชักนำตลอด
	2.4 การตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ไม่ ทอดทิ้งแม้มีอุปสรรค	ระดับ 3 การตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
		ระดับ 2 การตั้งใจทำสิ่งต่างๆ โดยการชักนำบางครั้ง
		ระดับ 1 การตั้งใจทำสิ่งต่างๆ โดยการชักนำตลอด

ที่	รายการพฤติกรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง	เกณฑ์การประเมิน
3	การปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อม	
	3.1 การทำกิจกรรมร่วมกับ เพื่อนและครู	ระดับ 3 ร่วมทำกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ขณะ ดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ไม่ทะเลาะเบาะ แว้ง หรือถ่มน้ำลายใส่กันตลอดกิจกรรม
		ระดับ 2 ร่วมทำกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ขณะ ดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ไม่ทะเลาะเบาะ แว้ง หรือถ่มน้ำลายใส่กัน ได้เป็นบางช่วงกิจกรรม
		ระดับ 1 ร่วมทำกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็นขณะ ดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ไม่ทะเลาะเบาะ แว้ง หรือถ่มน้ำลายใส่กันโดยการชี้แนะ
	3.2 การให้ความช่วยเหลือและ ยอมรับการช่วยเหลือจาก เพื่อน	ระดับ 3 ใช้คำพูด หรือท่าทางบอก หรือแนะนำเพื่อน ขณะทำกิจกรรมร่วมกันหรือการปฏิบัติตามคำแนะนำ ของเพื่อน ได้ด้วยตนเอง
		ระดับ 2 ใช้คำพูด หรือท่าทางบอก หรือแนะนำเพื่อนขณะ ทำกิจกรรมร่วมกันหรือการปฏิบัติตามคำแนะนำของ เพื่อน โดยมีการชี้แนะบางครั้ง
		ระดับ 1 ใช้คำพูด หรือท่าทางบอก หรือแนะนำเพื่อนขณะ ทำกิจกรรมร่วมกันหรือการปฏิบัติตามคำแนะนำของ เพื่อน โดยมีการชี้แนะตลอด

ที่	รายการพฤติกรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง	เกณฑ์การประเมิน
	3.3 การทำตามข้อตกลงของกลุ่ม	<p>ระดับ 3 ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ในการวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง</p> <p>ระดับ 2 ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ในการวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการชี้แนะบางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ในการวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการชี้แนะตลอด</p>
	3.4 การสนทนาหรือบอกความต้องการของตนเองให้ครูทราบ	<p>ระดับ 3 สนทนาหรือบอกความต้องการของตนด้วยตนเอง</p> <p>ระดับ 2 สนทนาหรือบอกความต้องการของตนโดยมีการชี้แนะบางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 สนทนาหรือบอกความต้องการของตนโดยมีการชี้แนะตลอด</p>

แบบบันทึกคะแนน
ผลการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง

ที่	ชื่อ - สกุล	การกล้าแสดงออก				ความภาคภูมิใจในตนเอง				การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม				รวม
		1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
รวม														

ภาคผนวก ค

แผนการจัดกิจกรรมการดำเนินงานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางจิรณะ ดวงภูเมฆ
วันเกิด	10 เมษายน 2514
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	80 หมู่ที่ 20 ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครู วิทยฐานะ (ชำนาญการพิเศษ)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านดงเค็งคอนหัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม
พ.ศ. 2560	ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม